

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

SLOVENE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in administracija: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P. i
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

Bollettino No 1147

Le forze dell'Asse sostengono con tenace valore l'urto nemico

**Sensibili perdite in carri armati
inflitte al nemico — Un mercantile
da 10.000 tonnellate affondato, tre
danneggiati — 17 velivoli abbattuti**

Il Quartier Generale delle Forze Armate co-
munica:

Dalla regione di Agrigento alla piana di
Catania unità italiane e germaniche sostengono
con tenace valore il continuato urto di poderose
forze avversarie. Sensibili perdite in carri armati
sono state inflitte al nemico. Nostri aerosiluranti,
rinnovando gli attacchi ai mezzi navali e da sbarco,
colavano a picco un mercantile da 10.000 tonn.
e colpivano, danneggiandolo, altre tre unità per com-
plessive 29.000 tonn.

Lungo le coste sud-orientali della Sicilia bom-
bardieri in quota e in picchiata italiani e germa-
nici agivano con favorevole esito su naviglio anglo-
americano. Nelle operazioni, condotte in questi
giorni dall'armata aerea, si sono particolarmente se-
gnalati il 43° stormo da bombardamento, il 130°
gruppo siluranti e il 121° gruppo tuffatori.

Napoli, Foggia e Genova sono state
obiettivi di incursioni aeree; si deplorano danni
e vittime a Napoli, dove i nostri cacciatori distrug-
gono 4 quadrimotori. Anche su località delle pro-
vince di Alessandria, Savona, Bologna,
Parma e Reggio Emilia sono state lanciate
bombe e spezzoni che hanno causato lievi perdite
alle popolazioni. Due quadrimotori, colpiti dai
mezzi della difesa, sono precipitati, uno verso
Traversetolo (Parma) e l'altro presso Miran-
dola (Modena). Alcuni uomini degli equipaggi
sono stati catturati. I aerosiluranti risultano abbat-
tuti da unità navali e da aerei di scorta ai nostri
convogli.

NOTA AL BOLLETTINO No. 1147:

Le incursioni citate dal bollettino odierno han-
no causato le seguenti vittime finora accertate:
A Napoli 201 morti e 390 feriti, a Foggia 15
feriti, ad Arquata Scrivia (Alessandria) 1 morto
e 6 feriti, a Savona 1 morto e 1 ferito, in provincia
di Bologna 9 morti e 20 feriti, in provincia di Par-
ma 3 morti e 6 feriti in provincia di Reggio Emi-
lia 1 morto e 4 feriti, Genova 1 morto e 3 feriti.

Vojno poročilo št. 1147

Sile osi junaško zadržujejo sovražni sunek

**Občutne izgube sovražnika
10.000 tonski parnik potopljen, trije
poškodovani — Sestreljenih je bilo
17 letal**

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil
objavlja:

Od pokrajine Agrigento do catanijs-
ke ravnine zadržujejo italijanske in nemške
edince z vztrajnim junaštvom nadaljni sunek
velikih sovražnih sil. Sovražniku so bile priza-
deane hude izgube tankov.

Naša torpedna letala so ponovila napade
na izkrcavalno pomorska sredstva in so potopila
10.000 tonski parnik in zadela in poškodo-
vala še tri druge ladje s skupno 29.000 ton.

Vzdolž jugovzhodne sicilijanske obale so
bombniki in italijanski ter nemški strmoglavci
uspešno napadali angloameriške brodirje. Pri
letalskih napadih so se v zadnjih dneh zlasti
odlikovali 43. roj bombnikov in 130. skupina
torpednih letal ter 121. skupina potapljačev.

Letalski napadi so bili izvedeni na Na-
poli, Foggia in Genovi. V Napoliju ob-
žalujejo škodo in žrtve in tam so naši letalci
uničili štiri štirimotorna letala.

Tudi na kraje v pokrajini Alessan-
dria, Savona, Bologna, Parma in
Reggio Emilia so letala metala bombe in
zažigalne bombe, ki so prizadevale lahko škodo
prebivalstvu. Obramba je zadela dva štirimo-
torna bombnika, eno je padlo na tla pri Traversetolo
(Parma), drugo pa pri Mirandola
(Modena). Nekaj mož posadke je bilo za-
jetih. Sestreljenih je bilo 11 torpednih letal in
sicer so jih sestrelile pomorske edince in le-
tala, ki so spremljala naše konvoje.

DODATEK K VOJNEMU POROČILU ST. 1147.

Poleti, ki so omenjeni v današnjem vojnem
poročilu, so do sedaj povzročili naslednje ugo-
tovljene žrtve:

V Napoliju 204 mrtvi in 390 ranjenih; v Fog-
gii 15 ranjenih; v Arquata Scrivia (Alessandria)
en mrtve in šest ranjenih; v Savoni en mrtve
in en ranjen; v pokrajini Bologna devet mrtvih
in dvajset ranjenih; v pokrajini Parma trije
mrtvi in šest ranjenih; v pokrajini Reggio Emi-
lia en mrtve in štiri ranjeni; v Genovi en mrtve
in trije ranjeni.

Hudi boji sredi vzhodne fronte

**Razmah nemškega napada severno od Bjelgoroda — Sovjeti pri Kursku in Suhiničevu odbiti in so izgubili
530 oklepnih vozil — Podmornice potopile osem ladij**

Hitlerjev glavni stan, 16. julija. Vrhovna pa-
veljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje
poročilo:

Težki boji na srednjem delu vzhodnega
bojišča so se tudi včeraj ob slabem vremenu na-
daljevali. Napad naših čet severno od Bjelgoro-
da je pridobil nadalje na prostoru in je dovedel
do obkolitve močne sovražne bojne skupine. So-
vražni protinapadi na tem odseku so zaradi do-
sedanjih težkih izgub popustili na moči.

Nasprotno so Sovjeti z močnimi pehotnimi in
oklepnimi silami izvedli razbremenilne napade na
vsem bojišču od Kurska do Suhiničev. Povsod
so bili krvavo odbiti in je bilo pri tem samo na
odseku ene armade uničenih nad 250 sovražnih
oklepnih vozil.

Skupno so Sovjeti včeraj v veliki bitki izgubili
530 oklepnih vozil. Letalstvo je kljub slabemu vre-
menu podpiralo boje kopne vojske in je sestrelilo
49 letal.

Na južni Siciliji so nemške in italijanske čete
tudi včeraj odbile številne angloameriške na-
pade, ki so bili podveti na črti od Agrigento do
južne Catanijske, in so prizadele sovražniku težke iz-
gube na oklepnih sredstvih. Nemške in italijanske
letalske sile so podnevi in ponoči z dobrim uspe-
hom napadale zbirališča ladij pred sicilsko obalo
in potopile ali težko poškodovale več sovražnih pre-
voznih ladij.

V času od 10. do vključno 14. julija je izgubilo
izkrcavalno brodirje najmanj 52 ladij s skupno
približno 300.000 hr. tonami. Mnogo nadalj-
njih ladij in izkrcavalnih čolnov je bilo zadetih.
Pri napadu na nemški konvoj v Sredozemlju
so varovalne enote vojne mornarice in mornariško
protiletalsko topništvo sestrelili 7 letal.

V pretekli noči so sovražne letalske skupine,
kakor vedno s kršitvijo švicarskega ozemlja, na-
padle nekaj krajev v vzhodni Franciji. Pri tem je
imelo prebivalstvo znatne izgube. Posamezna motil-
na letala so preletela severno in jugovzhodno ozem-
lje rajha. Protiletalske obrambne sile so včeraj in
v pretekli noči sestrelile 14 angloameriških letal.

Nemška bojna letala so prodrli v noči na
16. julij na področje Londona.

Podmornice so potopile v napadih na konvoje
in posamezne ladje, ki so bile močno zavarovane
od letal in mornariških edinc. 8 ladij s skupno
51.000 hr. tonami in 1 prevozno jadrnico.

Berlin, 15. julija. AS. Listi pišejo o bojih na

Bitka tankov pri Bjelgorodu

V Berlinu, 15. julija. — Bitka, ki se nada-
ljuje že deset dni, postaja vsekakov borbena, ki
se je spremenila dobesedno v veliko vojno fazo.

Tako se dogaja, da poteka med Bjelgoro-
dom in Orlom besna borba, kar je treba raz-
umeti tako, da se sovjetske in nemške čete
bijejo na srednjem in vzhodnem delu bojišča
in je ta bitka ogromnega pomena, ker je vsa
sila osredotočena na tem delu bojišča.

Odločilni boji morejo pomeniti za te ali za
one ogromen razvoj vse te silne bitke. Sovjeti
in Nemci so zbrali med Orlom in Bjelgorodom
ogromne množice modernega in popolnjenega
orožja, in zdaj, ko je borba v polnem teku,
uporabljajo ti in oni vse svoje sile in jih me-
čejo v borbo prve črte, za katero stoji še druga
in še velikanske rezerve.

Vse vesti, ki prihajajo s tega bojišča, po-
trjujejo, da so Sovjeti tisti, ki so morali poseči
po rezervah. Neizmerne množice čet in vojnega
gradiva so pritegnili v ta odsek iz drugih delov,
kjer se je zdela njihova navzočnost manj
važna.

Dolgi članek, ki je bil danes objavljen v
»Völkischer Beobachterju«, opisuje prve dni
bitke, ki bo zapisana v zgodovini kot najhujša
borba med tanki, ki se bjeje v stapi.

Nemške vojaške edince in oddelki SS so
stopili v borbo s tako dovršenimi oklepnimi
sredstvi proti sovražnim edincem, ki so se do-
zdevale prav tako opremljene. Ne samo tanki
vseh tipov, od najmanjše do največje tonaže,
ampak v borbo so stopili tudi rušilni tanki,
oklepni vozovi, napadalni topovi in ostalo top-
ništvo vseh kalibrov. Teh je na nemški strani
velikansko število in so najnovejših, doslej ne-

vzhodnem bojišču in poudarjajo, da je nova doba
bitke popolnoma v znamenju naraščanja napadal-
nih sredstev na obeh straneh. Takšnega groma-
denja vojnih sredstev na raznih točkah, kjer se
razvija bitka, še ni bilo. Listi popisujejo to silno
borbo oklepnih sredstev. Novi vrsti nemških tan-
kov, ki so jih pred kratkim poslali na bojišče, so
Sovjeti poslali nasproti nov tank vrste T 34, ki
je popolnoma moderniziran in podrobno izdelan,
zlasti kar se tiče oklepa. Ali se lahko reče, da je
to za nas presenečenje? Tako se vprašujejo časniki
in odgovarjajo, da ne, pa če tudi so novi so-
vjetski tanki bili izdelani v največji tajnosti in v
razmeroma kratkem času. Ta tank ima posebno
kovinsko kupolo z najširšim oklepom iz čeliga
jekla, kar daje temu velikanu silno odpornost in
bilo bi nevarno te tanke podcenjevati. S temi tanki
so Sovjeti upali izzvati presenečenje v zadnji ofen-
zivi, toda presenečenje je bil sovražnik, ko je videl,
da je bilo v nekaj dneh na bojišču uničenih nad
2000 tankov. Ne smemo pa misliti, da se Sovjeti v
zadnjih mesecih niso dovolj naučili, da bi se zoper-
stavili proti našemu orožju, zlasti pa so napre-
dovali v organizaciji in pri razdelitvi napadalnih točk.
Sedaj lahko v eni noči zberejo na enem mestu no-
ve sile, da jih nato zjutraj sveže vržejo v boj. Nji-
hova taktika je postala bolj prožna in manevrir-
na živahnost. Toda boljševoško poveljstvo še od-
daleč ni doseglo popolnosti nemškega vodstva voj-
ne, ki je vedno in povsod gospodar položaja.

Listi pišejo tudi o bojih na Siciliji in podčrta-
vajo njihovo trdoto. Zlasti pa opozarjajo na velike
sovražne izgube.

Boji na vzhodu — največji v zgodovini

Brezuspešni sovjetski poskusi pri Orlu

Berlin, 16. julija. Prvo sodbo o bitki med Bjel-
gorodom in Orlom in ki je lahko prodrla skozi
boljševiško cenzuro, je smotki objavila pozno zve-
čer agencija Reuter. Moskovski dopisnik agencije
Reuter pravi, da je treba bitko med Bjelgorodom
in Orlom smatrati za največjo v zgodovini. Niti
bitka pri Stalingradu, niti boji južno ob Volgi ni-
so bili tako obsežni in tudi v tiste bitke ni bilo
zapletenih toliko oklepnih sredstev. To je pravo
odkritje za navadnega Angleža, kateremu dosedaj

iz neznano kakšnih razlogov niso marali povedati
resnice.

Dopisnik pa na to podaja Angležem in Ame-
ricancem razloge o tem, zakaj je nemško povelj-
stvo izdalo ukaz dne 5. julija za naskok. Poročila
angleškega dopisnika potrjujejo v celoti vse tisto,
kar se je ponovno povedalo v Berlinu že tedna
celega tedna. To pa je, da Nemci ne nameravajo
zasesti novih ozemelj, pač pa hočejo uničiti velike
rezerve, ki so jih Sovjeti zbrali resnično na zelo
ozkem odseku. Zakaj so Sovjeti zbirali ta sred-
stva, je v Berlinu seveda dobro znano. Tako je
sedaj vse pojasnjeno.

Boljševiško poveljstvo je namreč sklenilo
zbrati te velike rezerve pri Kursku zato, da bi
sprožilo obsežen napad, ki naj bi se zaključil s
tem, da bi si Sovjeti prisvojili nazaj Ukrajino.
Preden pa se je načrt začel izvajati, so Nemci
sprožili ofenzivo in sovražnik je moral sprejeti bit-
ko, ki je postavila na glavo njegove načrte. Ta
bitka je Sovjetom vzela iz rok pobudo in vse mo-
rebitne prednosti. Vsa dan bolj so vidne posledice
te taktike.

Dopisnik tudi priznava, da je sovjetski glavni
stan moral vreči v borbo izredno veliko moštva,
prav tako pa je moral iz drugih odsekov bojišča
spraviti h Kursku rezerve oklepnih sredstev. Že
samo ta navedba osvetljuje uspeh nemške taktike.
Toda Reuter priznava še važnejše posledice. Tako
pravi, da so sovjetske sile okoli Kurska stisnjene
zaradi neuspehov sovjetskih sil severovzhodno
od Orla.

Angleški časniki tudi poročajo o morali nem-
skih čet in pravi, da so nemške čete prežete z op-
timizmom. Zaključuje, da se jasno vidi, da so nem-
ške čete že premagale krizo Stalingrada in zato je
treba pričakovati novih sunkov, ki bodo hudo pre-
izkusili angleške ruske zavezništvo.

Ce je moskovska cenzura pustila skozi to po-
ročilo angleškega časnika, tedaj se jasno vidi,
da je položaj na srednjem odseku zelo slab. Spo-
redni napad, ki ga je sprožil sovjetski general Ro-
kovoski pri Orlu, je sedaj zadnji poskus, ki naj
vpostavi v stari okvir položaj sovjetske vojske.

Tekom včerajšnjega dne se ni na bojišču med
Orlom in Bjelgorodom zgodilo nič posebnega, dasi
so boji v raznih odsekih trajali. Južno od Kurska
so nemške čete obkolile in uničile sovražno oklep-
no skupino, nato pa so odbijale sovražne napade,
ki pa so bili slabši od prejšnjih. Južno od Orla pa
so se napadi in protinapadi hitreje razvijali.

Kljub slabemu vremenu vzdolž čeliga odseka,
kjer so boji, je bilo letalstvo zelo delavno. Ob ro-
bu pa se razvija bitka, ki so jo Sovjeti sprožili se-
verno in vzhodno od Orla. Ta bitka pa se razvija
tako, da ne bo ovirala prihodnjega razvoja bitke.
Sovjeti hočejo razbremeniti svoje sile pri Kursku
in hočejo prisiliti Nemce, da bi morali premak-
niti svoje sile proti Orlu. Toda nemško poveljstvo
je vse te možnosti predvidelo in severno in vzhod-
no od Orla je dovolil nemških sil, ki so sposobne
izvesti zmagovit protinapad. S svojim napadom pri
Orlu je general Rokosovski dosegel samo eno, to
je, da je razširil bojišče. Treba pa bo še ugotoviti,
če je to prednost ali škoda za Sovjete. Čimbolj se
razširi bojišče, tembolj se poveča breme sovjet-
skemu orožju. (Il Piccolo).

Omejitev železniškega prometa v Egiptu

Smirna, 16. julija. AS. Poročila iz Egipta pravi-
vajo, da so železniške oblasti morale zelo omejiti
prevoz tovornega blaga na železnicah. Prevažati se
sma samo blago, ki je namenjeno prehrani prebi-
valstva. Pa tudi prevozi živil so bili zelo zmanjšani.
Industrijske družbe so protestirale proti tem
ukrepom, ker je v nevarnosti obstoj mnogih indu-
strij.

Položaj v Maroku vedno slabši Prebivalstvo je silno nerazpoloženo proti Amerikancem

Tanger, 16. julija. AS. Neki francoski družini
se je posrečilo zbežati iz Casablanca v Tanger. Ta
družina pripoveduje, da je položaj v Maroku vsak
dan slabši, to pa zaradi sporov med številnimi fran-
coskimi strankami in pa zaradi tega, ker so angle-
ški in ameriški okupatorji spravili gospodarstvo
dežele v silno elabo stanje.

Pristaši de Gaullea so neznosni nasproti vsem
tistim, ki niso njihovega naziranja. V zadnjih ča-
sah pa so ameriške vojaške oblasti začele amerika-
nizirati francosko kolonialno vojsko. Nekateri od-
delke te vojske so postavili pod svoje poveljstvo,
druge oddelke pa so samo preoblikovali v posebno
belo obleko. To pa je razburilo pristaše de Gaul-
lea, ki proglasajo tiste Francoze v belih oblekah
in pod ameriškim poveljstvom za prodajane Ameri-
kance. Pristaši de Gaullea stalno izzivajo Fran-
coze proti Amerikancem in prebivalstvo obžaluje,
da so ameriške čete v deželi. De Gaulleovi pristaši
pozivajo francoske družine, da naj prekinjejo vse
zveze z Amerikanci. Uradniki, ki imajo etike z

Amerikanci, so posebej trn v peti de Gaulleovcem
in de Gaulleovci jih zapirajo ali pa pošiljajo v kon-
finacijo.

Stalno so na sporedu spopadi med ameriški-
mi četami in domačim prebivalstvom, zlasti pa med
Amerikanci in muslimani. Tako je pred kratkim
patrola ameriških vojakov napadla in razpodila
muslimanski poročni sprevod. Amerikanci so ho-
teli preiskati ves sprevod, ko so pa hoteli fotogra-
firati nevesto, so se domačini uprli in prišlo je do
hudega meteža. Ko pa so Amerikanci nazadnje ne-
vesto celo ukradli, so nevestini starši začeli stre-
ljati na Amerikance. Mrtvih je obležalo 7 ame-
riških vojakov in muslimanska nevesta, nad 15 ame-
rikancev pa je bilo ranjenih. Ameriške oblasti so
se takoj opravičile in nekaj dni Amerikanci niso
smeli na ulice in to je nekoliko pomirilo arabsko
prebivalstvo. Seveda pristaši de Gaullea ta dogo-
dek proti Amerikancem zelo izrabljajo. Proti Ame-
rikancem ni tako samo francosko prebivalstvo,
ampak tudi muslimani.

A. Mrkun: Etnologija velikolaškega okraja

Narodopisno blago je najboljši izraz narodnega bivanja. Zato je spoznanje lastnega naroda potrebno. Pri nas je mnogo lepih narodnih običajev in navad, v njih mnogo poezije in značilnosti, ki razodevajo ljudsko dušo in navezanost na domačo grudo; žal, v mnogih krajih vse to že umira, z njo zlo, ki je posledica omalovaževanja lastnega rodu in zemlje. Zato je vsak rodoljub kar vesel, ki nam s pisano besedo vse to ohranja in oživlja. Prav zaradi tega pozdravljamo novo knjigo izpod peresa znanega zadržnika in narodopisca ter pisatelja, gospodarstvenika, dobropoljskega župnika, svetnika, g. Mrkuna, ki je zbral za ves velikolaški okraj narodno blago in začel izdajati knjige, s katerimi bo podal etnografijo tega kraja naših slavni mož in ohranil še marsikaj, kar je že drugod izumrlo: domačno umetno obrt, desetine ljudskih pripovedk, narodno pesem in njeno svojstveno melodijo.

Pred dnevi je izšel prvi zvezek te nove knjižne zbirke »Etnografija velikolaškega okraja« — Kmetijstvo. Obsega na 92 straneh prav zanimive odstavke in popise o velikolaškem okraju. Da bi bralec poznal ozemlje, je v prvem zvezku po uvodni besedi kratek zamljepisni in zgodovinski pregled tega okraja in pregledni zemljevid. V etnografskem pomenu spada ta velikolaški okraj občin Velike Lašče in Videm-Dobropolje ter pet škocijanskih vasi iz občine St. Jurij pri Grosupljem. V okraju je 144 vasi s približno 12.000 prebivalci. Pisatelj vneto podaja kratko zgodovino o prazupnjih Dobropolje, o župnijah Robu, Sv. Gregorju, Strugah, prazupnjih Škocijanu, Turjaku in o Velikih Laščah. Najstarejši župniji sta Dobropolje, katere patroni so bili Ortemburjani in Celjani, pozneje pa avstrijski cesarji, in Škocijan pri Turjaku, ki jo je ustanovil Herbert Turjaški (1266). Po kratkem odlomku o najstarejših šolah v okraju (Vel. Lašče — šestrazrednica — l. 1759) nam Mrkun podaja opis znamenitih podzemskih jam v Dobropoljski dolini. Te opise

so zbrali šolarji. Tak način zbiranja narodnega blaga je uspešen, kar je pokazal n. pr. celjski profesor g. Janko Orožen s svojo knjigo »Gozdovi in graščine«, vendar bi bilo potrebno, da bi pisatelj te preproste opise nekakšnega geografskega označil in izpopolnil. Kratek zgodovinski pregled o poljedelstvu, način obdelovanja, o žetvi in košnji, mlačvi, mlatičih, žitnicah, poučni odstavki o gozdarstvu in oglasarstvu, o nabiranju zdravilnih zelišč, živinoreji in praščičerji, ovčereji, zajčereji, čebelarstvu in prav zanimivi odlomki o lovu in njegovi zgodovini v dobropoljski dolini, zlasti pa prav lepe risbe poljedelstva in drugega orodja in čedne fotografije iz l. meškega življenja, delo učitelja g. Toneta Ljubiča, vse to nam odkriva marsikako značilnost velikolaškega okraja in njegovih prebivalcev. Namen tega dela ni, kakor pravi pisatelj sam v uvodu, da bi s kritičnim očesom ocenjevali razne udomačene pojave, ali so pristno naši ali ne; ta knjiga naj bi zato služila narodopiscem — strokovnjakom kot zbirka — gradiva, ki jim lahko mnogo pomaga pri raziskovanju narodnih vrednot. Knjigo, ki jo dobite v vseh knjižarnah v Ljubljani po 20 lir, priporočamo z željo, da bi pisatelj kmalu izdal tudi ostale zvezke, ki jih je navedel v vabilu za naročbo. Nekaj teh zvezkov je že v tisku in prihodnji mesec bo izšel že drugi zvezek. Za naslovi posameznih zvezkov »Od zibelke do groba«, »Narodne pesmi velikolaškega okraja«, — en zvezek je pisatelj že izdal pred leti — »O narečju, o osebnih in krajevnih imenih, primerih, pregovorih, reklih« — označujejo pomen Mrkunove knjižne zbirke, brez katere naj ne bo noben Dobropoljec in Laščan. Zvezek o »Ljudski umetnosti«, ki jo zbira g. Ljubič, bo knjiga, ki je bo vsak naročnik zelo vesel.

Zaključujemo s pisateljevo besedo: »Kar je dobrega, koristnega, to ohranimo, gojimo in spopolnimo, kar je slabega, opustimo! Naj narod napreduje v dobrem, plemenitem in koristnem.« S. S.

Gospodarstvo

Vinska produkcija v Italiji

Povprečni letni vinski pridelok je znašal v Italiji zadnja leta okrog 40.000.000 hl. V normalnih časih je prišlo od tega do 15.000.000 hl vina v poštev za izvoz. Zaradi vojne in vojnega gospodarstva pa so se razmere na vinskem trgu znatno spremenile. Tako je n. pr. znatno nazadovala francoska vinska produkcija, ki je iz povprečja okrog 55.000.000 hl letno pred vojno vsa vojna leta stalno nazadovala in dosegla l. 1942. komaj 34.000.000 hl. Zato je povpraševanje po italijanskem vinu še tem večje vzporedno s poživitvijo trga pa je tudi v Italiji vojno gospodarstvo zahtevalo, da se je marsikje omejilo pridelovanje vina. Tudi pridelovalni stroški so narasli, deloma pa se pozna tudi pomanjkanje umetnih gnojil. Za letošnje leto se pripravljajo odločni posegi v vinskogospodarstvo, ki naj bi se začeli že takoj ob trgatvi in bi spremenili vinsko produkcijo vse naprej do podrobnih razdelitev med potrošnike. Po dosedanjem načrtu bo vsako ozemlje dobilo zalogo, ustrežajočo potrebam. Ustvarjena bo tudi enotna vrsta navadnega vina, ki se bo z lahkoto ločilo od plemenitih vrst. Boljša vina se bodo prodajala le v pravih in to določenih trgovinah. Cene za navadno vino kakor tudi za boljša vina bodo seveda določene tako, da bosta tako vinogradnik, kakor tudi trgovec kot posredovalec deležna primernega zaslužka, pri čemer bo seveda onemogočeno, da bi kdo lahko dosegel prekomerne zaslužke. (II. Solc.)

Iz »Službenega lista«, 56. kos »Službenega lista« dne 14. julija prinaša naredbo Visokega komisariata o spremembi pristojbine za izvoz za prejo iz kratkih umetnih vlaken in iz odpadkov te. Izvozna pristojbina je določena na 4%. Dalje prinaša odredbo o podaljšanju rokov za kolkovanje igralnih kvart.

Sprememba rodbinskega imena. Visoki komisariat je na osnovi zakona o osebnih imenih dovolil v Ljubljani rojeni 37letni Adeli Gruđen, da spremeni svoje rodbinsko ime v »Mayne«.

Izredno dobra letina žita se obeta Romuniji. Po dosedanjih cenitvah pričakujejo v Romuniji, da bodo pridelali vsega skupaj pri letošnji žetvi okrog 400.000 vagonov žita. Lani

Zlata Gjungenac gostuje v Operi

Kadar koli je najavljeno v Operi gostovanje priljubljene pevke gospe Zlate Gjungenac, jo ljubljansko občinstvo vedno z veseljem pozdravi v svoji sredi. Tudi v teh dneh gostuje Gjungenčeva v eni svojih najbolj uspešnih vlog, namreč v vlogi Madame Butterfly v istoimenski Puccinijevi operi. V svojem gostovanju je postopoma pokazala igralsko in pevsko svežost kot smo je bili vajeni iz časa njenih največjih uspehov na ljubljanskem odru. Občinstvo je njeno izvajanje sprejelo z vidnimi dokazi svoje naklonjenosti. V delu, s katerim operna uprava zaključuje vrsto svojih letošnjih predstav, so razen Gjungenčeve sodelovali isti umetniki kot že v nedavni letošnji izdavi. V splošnem se je pokazala vsaj pri prvi predstavi majhna razrahljanost na odru in v orkestru; če bo operna večkrat na spored, bodo izvajaleci gotovo upoštevali trdno medsebojno povezanost kot smo je ravno pri Madame Butterfly običajno vajeni. M. T.

Znana je temeljna misel manichejcev: svet ni delo enega samega Boga, ampak dveh nasprotnih principov, princip zlega; vse stvarstvo pa je zaprti polje, kjer se borita. Pri ruskih »skistih« je krščanski monoteizem zmagal nad dualizmom, a dobil je drugačen videz. Prvotni načeli dualizma eta izgubili njun metafizični značaj in se spremenili v boj med duhom in stvarnostjo. Snov je bila samo nižje orodje duha, ki je mogel očistiti nekatera izvoljena bitja in jim dati pravico, da so se posluževali telesnih nagonov v proslavo svoje zmage. Na ta način zadovoljitev teh nagonov ni madož za človeka, ampak, prav nasprotno, dokaz njegove vzvišenosti in povikjanja na višjo stopnjo, kjer odpadejo vse vezi telesnosti. Če proučujemo ta nauk, vidimo v njem prezir snovi, kot jo uči vzhodna asketika in ostanek starih načel o sveti prostituciji, ki je obstajala v popolnem darovanju duše in telesa božanstvu. Kakor povedo se tudi tu združujejo skrajnosti. Vsemu temu se pridružuje tudi načelo mistične vznesenosti, ki jo je mogoče doseči po erotiki. Vse to so pojavi nezdružljivega mističizma, ki spada že v pa-

tologijo. Toda ni naša naloga, da bi podrobneje razpravljali o tem. Vendar pa moramo opomniti, da je ta miselnost naša ugoden odziv v značaju ruskega ljudstva. Temu moramo dodati še pomanjkanje resnega in pravega verskega znanja — izobrazba ruske podedelke duhovščine je bila zelo pomanjkljiva —, kakor tudi znanja o navedenih načelih. To in še mnogo drugih stvari je pripomoglo, da so se tajne sekte s čudovitimi naglici širile med ljudstvom. Stevilno »skistov« je bilo vedno zelo veliko, ni pa mogoče določiti niti približnega števila, ker ta sekta ni imela določenih meja. Prav v tem se razlikuje od drugih ruskih ločin, ki so se zapirle same vase in njihovi pripadniki so bili tako nestrpni, da so smatrali kot nečiste pripadnike vseh drugih ločin, kakor tudi vernike uradne ruske cerkve, tako da niti jesti niso hoteli z njimi. Kliti pa so bili v tem oziru popolnoma drugačni. Včasih so se kazali kot goreče pripadnike uradne cerkve, izpolnjevali so vse njene zapovedi, se udeleževali obredov in se družili z ostalimi verniki. To pa je bila le spretna igra, da so se na ta način izognili policiji, ker je bila ta ločina prepovedana zaradi svoje nenaravnosti. Bolj kot verski ločini je prav za prav podobna tajni družbi, katere člani se spoznajo med seboj po posebnih skrivnostnih znakih. Zbirali so se v majhnih skupinah, ki so jih imenovali »skorabli«. Na čelu vsake skupine je bila navadno ženska, ki je nosila naslov »bogorodice«. Sestajali so se navadno zvečer. Molili so skupno, prepevali svete pesmi in klicali Duha. Včasih so na te sestanke povabili tudi tiste, ki še niso bili člani in si seveda niso pri teh sestankih videli nič slabega. Če pa so bili člani sami med seboj, se je verska vznesenost spreminila v pravo blaznost, ki se je javljala s skakanjem in vrtlenjem, dokler niso vsi navzoči izčrpani popadali na tla. Vrhili so tudi dru-

Kazni zaradi prekrškov prehranjevalnih predpisov

(Nadaljevanje.)

Zaradi lath prekrškov je civilni komisariat novomeškega okraja v mesecu maju izrekel naslednje kazni:

zaradi navijanja čen: Piel Srečko, čevljar, Režekova 1, Novo mesto, 100 lir globe; Knežič Marija, prodajalka sadja, Sukljeva 3, Novo mesto, 200 lir globe; Primož Rudolf, čevljar, Brod 27, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe; Mali Ignacij, čevljar, Arkova 6, Novo mesto, 150 lir globe; Vidmar Marija, gospodinja, Kratka ulica 1, Novo mesto, 25 lir globe; Vesel Josip, čevljar, Golina vas 50, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe;

zaradi opuščenja izveščenja cenika za blago in zaradi nerednega vodstva spleta o prihodih in izdaji racioniranega blaga: Pavlin Franc, trgovec, Zagrebška 13, Novo mesto, 300 lir globe;

zaradi nedovoljenega mlečja žita: Misič Marija, mlinarica, Zaloz 16, občina Prečna, 250 lir globe in zaplemba blaga; Kovčič Anton, mlinar, Hrib 3, občina Smihel-Stopiče, 50 lir globe;

zaradi nedovoljenega nakupa rac. blaga brez dovoljenja in brez odvzema živilskih odrezkov ter zaradi skrivnega zakola prašiča: Kodrič Josipina, posestnica, Mihovica, občina St. Jernej 150 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi nedovoljenega nakupa racioniranega blaga po zvišani ceni: Cizelj Marija, gospodinja St. Jernej 47; Turk Zofija, gospodinja, Ciglarjeva 32, Ljubljana; in Batoh Bel, Kolodvorska 2, Novo mesto; vse tri po 50 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi opuščenega priloge prodaje prašiča in zaradi prevoza žita brez mleškega lista: Gazdova Josip, posestnik, posestnik, St. Jošt 8, občina Smihel-Stopiče, 100 lir globe;

zaradi nedovoljene prodaje racioniranega blaga po zvišani ceni: Kaloč Antonija, delavka, Vihra 33, občina Smarjet, 50 lir globe; Dular Josip, Jurka vas 8, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe; Karvič Franc, delavec, Vavta vas 21, občina Smihel-Stopiče, 150 lir globe;

zaradi nedovoljenega nakupa živil: Šušteršič Ivan, železničar, Opekarska 10, Ljubljana, 100 lir globe in zaplemba blaga; Tomič Frančiška, gostilničarka, Kandijška 5, Novo mesto, 200 lir globe;

zaradi nedovoljenega nakupa racioniranega blaga in zaradi prevoza žita v milu brez mleškega dovoljenja: Tomič Ignacij, železničar, Srebrnič 2, občina Smihel-Stopiče, 200 lir globe in zaplemba blaga;

zaradi nedovoljenega prevoza živil: Koželj Marija, šivilja, Dobrava, 46, občina Dobriče, 100 lir globe in zaplemba blaga;

V okraju Ljubljana-okolica:

Zaradi nepravilnega mlečja žita: Čvar Frančiška, Dav. Mar. v Polju 188, 200 lir globe in zaplemba blaga; Burkelja Ivan, Spod. Zadobrova 3, 100 lir globe in zaplemba blaga; Primar Anton, Zaloz 31, 300 lir globe in zaplemba blaga; Garloža Ivan, Spod. Zadobrova 6, 100 lir globe in zaplemba blaga; Bahnik Leopold, Zgor. Zadobrova 6, 200 lir globe in zaplemba blaga;

Zaradi nepravilnega vodenja poslovnih knjig: Rotar Ignac, Vrhnika, 100 lir globe; Setine Martin, Vrhnika, 100 lir globe; Volč Ivan, Vrhnika 100 lir globe;

V logaškem okraju:

Zaradi skrivnega zakola: Valenčič Marija, Rakek 40, 100 lir globe; Merlak Andrej, Dol. Logatec 66, 600 lir globe in zaplemba blaga; Rupnik Cecilija Ziberec, 300 lir globe; Maček Franc, Dol. Logatec 29, 700 lir globe in zaplemba blaga; Logar Josip, Cerknica 105, 600 lir globe in zaplemba blaga; Gombac Andrej, Rakek 77, 100 lir globe; Zupan Pavel, Rakek 132, 200 lir globe;

Zaradi prepovedane nabave mesa: Vavken Ivana Ziberec 41, 500 lir globe in zaplemba blaga; Istenič Ernest, Gorn. Logatec 75, 200 lir globe in zaplemba blaga; Polenar Martin, Dol. Logatec 68, 100 lir globe in zaplemba blaga; Likar Antonija, Rovte 92, 100 lir globe in zaplemba blaga;

Zaradi prepovedane nabave telečjega mesa in mesa: Rupnik Franc, Gorenja vas, 2.500 lir globe in zaplemba blaga;

Zaradi nepravilnega krompirja in fižola: Jernejčič Marija, Silvenica 14, Rakek, 500 lir globe in zaplemba blaga; Debevo Ivana Rakek 108, 250 lir globe in zaplemba blaga;

Zaradi prevoza krompirja brez predpisane dovolilnice: Jone Josip, Nova vas 3, 200 lir globe;

Zaradi dviga krompirja brez dovoljenja Preveda: Čepca Pavla, Rakek 12, 200 lir globe in zaplemba blaga;

Zaradi prepovedane nabave in tajnega zakola prašiča: Kranjc Franc, Rovte 83, 600 lir globe in zaplemba blaga; Brončič Feliks, Rovte 161, 600 lir globe in zaplemba blaga;

Zaradi nepravilne povzetenja prašičkov: Melo Franc, Cerknica 191, 300 lir globe;

Zaradi tajnega zakola in navijanja čen: Kovčič Ana, Grahovo 12, 500 lir globe; Kranjc Josipina, Grahovo 11, 500 lir globe. Konec.

Zaplemba imovine upornikom

Z odločbo Visokega komisariata se zaplenja vsa premična in nepremična imovina, brez izjeme, lastnina upornika Grabnarja Karla, roj. v Motniku 11. 2. 1900, bivajočega v Črnomlju št. 37, v prid zavodu za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom v Ljubljanski pokrajini. — Ista odločba velja za Korene Frančiško Nino, poročeno Novak, roj. v Ljubljani 12. 10. 1910 in v Ljubljani bivajočo.

Obsodba vojaškega sodišča

Te dni je obsodilo vojaško sodišče na do smrti ječo z vsemi pravnimi posledicami Mateja Novaka, roj. 1. 7. 1914 v Mali Ligojni pri Vrhniki in tam stanujočega. Novak Matej je bil obtožen: a) da je kriv uboja, ker je v noči 6. avgusta 1942 premišljeno po mučenju povzročil smrt Hreba Franca skupaj z drugimi komunisti; b) da je kriv drugega uboja, ki ga je zagrešil pod istimi okoliščinami nad Hrebom Jankom; c) drugega uboja pod istimi okoliščinami nad Hrebom Stanislavom; d) uboja, ki ga je zagrešil nad župnikom na Zaplani Josipom Geoghelijem; e) ropa, ker je dne 18. oktobra 1942 oborožen vstopil v hišo Lesnjaka Franca v Bevkah 25 pri Vrhniki in odgnal 2 kravi, voz, prešiča, 600 kg krompirja, 200 kg žita, obleko in perilo; f) atentata na varnost države; g) članstva v prevratniški družbi; h) članstva v oboroženi tolpi; i) nošenje orožja in streliva brez dovoljenja; j) atentata na javna prometna sredstva; k) ogrožanja življenja članov oboroženih sil. Vojaško sodišče je Novaka spoznalo za krivega obtožb pod e), h), g) in i). Od ostalih obtožb ga je oprostil zaradi pomanjkanja dokazov.

Kako postanem javen delavec

Andrej Antoni

Tudi ne smeš vzeti za čisto zlato tistih, ki so preveč ponižni in skromni ali takih, ki se celo norčujejo iz samega sebe. Za takim videzom je navadno precej nečimernosti in stremušva. Resnično skromni ljudje o sebi ne govorijo, ne dobro ne slabo in tudi ne kažejo nobene želje, da bi se z njihovo osebo kdo pečal. Nečimernosti pa poskušajo večkrat po ovinkih napeljati pogovor na sebe in svojo delo in vzbuditi pozornost, da bi bili deležni hvale in poklonov. Končno ljudje opazijo, kam pes tace molje, pa naj bo igra še tako spretna. Ni nobenega sredstva, da te ljudje ne bodo imeli za nečimernega, kakor da v resnici nisi. Tudi preveč glasne kreposti so vedno nekoliko sumljive ali pa so šele v prvih početkih.

Odvce se nam zdi ponavljati, da je resnične prijateljstvo mogoče spoznati šele v nesreči in da je treba vse tiste, ki te preizkušnje ne prestopajo, molče in neopazno izločiti iz svojega prijateljskega kroga. Sploh so prijatelji dvojne vrste: eni nas spremljajo toliko časa, dokler je pot prijetna ali vsaj ne pretežavna, drugi pa gredo z nami v vseh okoliščinah in brez pomislekov. Imajo pa nekateri ljudje to čudno navado, da hočejo tudi nasproti preizkušenim prijateljem igrati vlogo nepristranskega pravničnika, celo pred njihovimi sovražniki. Tako ravnanje je združeno z mrzlo srca in domišljavostjo, včasih pa tudi s tajno ljubosumnostjo. Ako zalotiš prijatelja na tej poti, potem ga molče izbrisi iz svojega prijateljskega kroga.

V nesreči imamo zato tako malo prijateljev, ker se neplemeniti boje, da bi morali pomagati, a plemeniti večkrat nimajo sredstev, da bi nam v dejanju pomagali, samega sočutja pa se sramujejo.

Ena najboljših preizkušenj za plemenitost kakega človeka je njegovo zadržanje sprito dolgotrajne, včasih čisto brezupne nesreče. Komur manjka plemenitosti, ali pa jo ima le v majhni meri, skoraj prepusti nesrečnega njegovi usodi, boleznim, ponižanju, trpljenju, včasih celo z lepim izgovorom, »da je treba siromaka pustiti, da ostane sam s svojim Bogom.« Kdor pa s svojim sočutjem in v svojo pomočjo vztraja, tudi v dolgi, včasih dosmrtni težki preizkušnji bližnjega, je pa doprinesel dokaz najbolj plemenite ljubezni. Plemeniti značaji se pogostejše najdejo med preprostimi ljudstvom in kakor pa med izobraženci in bogatimi. Sploh je treba »duševno plemstvo« največkrat drugod iskati, kakor pa to navadno delamo. Tudi takojšnjo pripravljenost priskočiti na pomoč potrebnim največkrat najdemo v nižjih družabnih plasteh.

Preprosti ljudje so tisti, ki jih imajo vedno vsi pod nadzorstvom in jih tudi trdo karajo, ako ne ravna po prav. Zato imajo sebe bolj v oblasti in bolj gledajo, da vestno izpolnjujejo svoje dolžnosti kakor pa imenitniki in visoko stoječe osebe, ki odkritosrčno ocenijo svoje osebe in svojih dejanj le redko slisiijo.

Za vsakega človeka je dobro znamenje, ako čutijo do njega zaupanje in ga imajo radi otroci, reveži, mali ljudje in celo živali. Človeku, ki ga ne otroci ne živali ne morejo trpeti, ni zaupati. Tudi dobre, plemenite ženske so merilo za vrednost moškega značaja; slabe, pokvarjene ženske se instinktivno oprijemljejo slabih moških.

Na splošno je treba biti previden v občevanju z ljudmi, ki niso dobroščerni. Mrko, težko, zaprt, sovražno naravo je zelo težko premagati. Ljudje, ki so okrutni z živalmi in jih z naslado mučijo in ki so posmehljivi in ujedljivji do sočloveka, imajo vedno slab značaj.

Tudi ne veljajo veliko ljudje, ki se jim je vedno smehljala sreča in katerih pot je vodila le od uspeha do uspeha. Kdor ni šel skozi trdo šolo trpljenja, ki ne ve kaj je bridkost in ni doživel hudih porazov in neuspehov, bo ostal več ali manj napuhljen zaljubljenec v samega sebe, brez globljega smisla za vrednost ter poznanje ljudi in življenja. V nesrečah se navadno taki ljudje hitro zrušijo, ker jim manjka pravega notranjega poguma.

Človekov zunanji izraz je na splošno nezanesljiv vodilo za presojo značaja. Vendar pa so sumljive nemirne, vedno iskajoče oči ali strep pogled, ki ga imajo koketne ženske in ki spominja na pogled pite roparice ter bodeč, zamamen pogled nesolidnih, poželjivih moških. Nekateri imajo izreden dar opazovanja in si nekako nagnosko, takoj ob prvem srečanju ustvarijo dokaj pravilno sodb o človeku. Toda to je izreden dar, ki ga nimajo mnogi. Na splošno pa so nam prijatelji ljudje, ki ne stavišjo na naše čute posebnih zahtev in nam torej ne gredo na živce. Katerih razpoloženje je enakomerno in uravnovečeno, ne neravno, nemirno, vsiljivo, ki so vedno dobro razpoloženi, kažejo zanimanje za naše razmere in težnje, se z nami radujejo v sreči in so pripravljeni takoj pomagati in posredovati, če nas je zadela nesreča. Ni treba, da so duhoviti; zadostuje dobro, plemenito srce.

Vremenska napoved. 17. julija (sobota):

pretežno jasno, vročina.

18. julija (nedelja): isto.

gačne obrede, ki so vsi imeli značaj verske historije ki je nemalokrat prešla v pravo politenost. Ko pa je ta vznesenost prešla, so se »skist« vrnili med ostale ljudi, brez katerega koli znaka, ki bi jih izdajal, da pripadajo tej ločini.

Rasputin je brez dvoma prisostvoval podobnim tajnim sestankom, kar bomo pozneje dokazali; zdi se pa, da ni pripadal določeni skupini »skistov« in prav to je zavedlo v zmoto tiste, ki so iskali dokazov o njegovi pripadnosti k tej ločini. Ohranil je vedno popolno samostojnost in se nikdar ni hotel podvreči kateri izmed »bogorodice«. Od časa do časa so ga sestanki »skistov« privlačevali, drugače pa je bil preprost romar, kakor jih je nešteto v Rusiji; hrepenel je samo po potovanju in hotel biti v neposredni zvezi z naravo, ki mu je nudila mistično in čutno ugodje obenem. Včasih se je čutil popolnoma zvestega »sine cerkve, ker je cerkev bila izvor precej nejasnega mističizma, brez trdnega podlage naukov. Kakor v vseh drugih kmetih, je tudi pri njem bilo opaziti čudno mešanico krščanskih načel in nenavadnih zabod, ki so izvirale iz nevednosti. Večina kmetov pa je to nevednost nadomeščala s pravo krščansko ponižnostjo. Rasputin pa je bil vse prej kot ponižen. Domisljal si je, da je imel nadnaravna videnja in v trenutkih vznesenosti se mu je zdelo, da je v njem neka skrivnostna sila, ki je po njegovem mnenju bila božjega izvora. Ko je ta vznesenost prešla, pa je padel zelo nizko. Toda prav zato je bil še toliko bolj pripravljen, da so ti polovi nadnaravnega izvora. Domisljal si je, da mu ni treba klicati Duha s skakanjem in plesom kakor navadni »skist«. Prihajal je k njemu sam in sebe kakor k svetnikom. To prepričanje mu je dajalo močno samozavest in povečalo njegov vpliv na elatolne in nerazne ljudi.

V srcu srednjeevropske žitnice

Piše Viktor Čadež, župnik, Pločica

Ko nam je četrtstoletcem v šolskem letu 1899-1900 nepozabni mojster zgodovine prof. Fr. Vrhovec razlagal Banat, ga je nazorno, kakor je on znal, povlečeval kot eno glavnih pšeninih žitnic srednje Evrope; tedaj pa nisem slutil, da se bom po dobrih 40 letih o tem na lastne oči prepiral. A odlično mesto pristoja Banatu tudi glede koruze in vinskega pridelka, saj ima zaradi nizke lege (povprečno 70 do 80 m nad morjem, razen nekaj izjem sama ravnina), zaradi ugodnega podnebja in jako plodne zemlje vse pogoje za to, tako da je n. pr. letni pridelek vina normalno znašal okrog 600.000 hektolitrov. Pač pa je Banat

precej siromašen z lesom,

pri čemer je večinoma navezan na uvoz iz drugih dežel. Zaradi tega n. pr. dobrišen del hiš v sobah nima lesenega tlaka, ampak tlak iz stlačene ilovice, ki pa se seveda težko čisti in je zlasti pozimi mrzel. V zvezi s pomanjkanjem drevesja je neljuba košava, ki včasih more tekmovali z burjo na Caršu in je n. pr. lansko zimo za 16 dni ustavila domala ves železniški in poštni promet.

Kljub temu bi se na splošno skoraj lahko reklo o Banatu, da je dežela, po kateri »se cedi med in mleko«, in je vladalo, tu v rednih razmerah veliko blagostanje, železna roka vojne pa je tudi tu marsikaj zasukala na slabše in zahtevala težke omejitve. Prehrana v mirnih časih je bila neprimerno boljša in izdatnejša kot v naših slovenskih krajih. Maščoba pri jedeh so uporabljali naravnost razkošno, jedi pa pridno zalivali s pristnim banečnom. Tako je razumljivo, da najdeš tu polne, rdečelične kmetske obraze, medtem ko si slovenskega kmeta-debeluharja moreš kvečjemu le v domišljiji predstavljati. Opaža se tudi, kako so tu splošno ženske tudi v poznejših letih veliko bolj ohranjene nego naše, zlasti kmetske trpinke. Je pač standard tukajšnjega kmetskega stanu mnogo višji nego pri nas.

Banaško vino je močno

Temeljito pa bi se motil, kdor bi sodil, da se kmetu tu ni treba mnogo truditi. V poletnem času banatski kmet od delavnikov redno vstaja med eno in drugo uro ponoči in dela brez prestanka — izvzet je kratek čas za jed — do desete ure zvečer; tega reda se drži prav tako sedaj kot v rednih razmerah. Zdrži pa vse to, ker ima pri krepki telesni konstrukciji delu primerno hrano in pijačo, pozimi pa si nabere del moči, ki jih poleti porabi. Najdem pa v tem nov dokaz, da smo pri nas doma treznostno vprašanje motrili z vse preveč filistrskega stališča. Kajpada so si ljudje tu vino lahko privoščili, saj je imelo pod bivo Jugoslavijo kljub izborni kakovosti bajno nizko ceno od 1.50 do 2.50 din liter na debelo; zadnjo ceno so imela najboljša vina iz okolice Vrška in Bele cerkve. Zaradi pomanjkanja modre galice je lani pridelek padel, a cena zrasla, a pri vsem tem ponarejenega vina tukaj ne prodajajo; po gostilnah dobiš ali kapljico, kakršno je Bog dal, ali pa sploh nič, če namreč zahteva vino.

Boj proti alkoholizmu

Umljivo je, da je tudi alkohol tega ali onega omrežil, vendar bi človek pričakoval še več žrtev. Zadnja leta — okrog l. 1937 — so pa tudi te skušali rešiti iz trdega objema alkohola in sicer pri mnogih uspešno. Pošiljali so jih v Beograd v poseben zavod, ki ga je ustanovila treznostna liga, in jim dajali silno močne injekcije v obe roki in to

Najvišje cene za tehnični les

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je smatral za potrebno urediti cene za okrogli les. Cene okroglega lesa se določajo takole:

A. Jelov okrogli les:

I. Hlodi za žago ali za tesanje, zdravi, ravni, brez lubja, kakovost monte, cene za kub. meter: a) premera nad 20 cm, merjeno v sredini, dolžina 4 m 450 lir, od 4—8 m 480 lir, 9 m in več 495 lir; b) premera od 12 cm do 19 cm, merjeno v sredini, dolžina 4—9 m 420 lir, 10 m in več 460 lir.

II. Brzojavni drogovi, obeljeni, pri tleh ravno odžagani, na vrhu dvojno pošev obtesani, dolžina 8.50 m 480 lir, od 9 m naprej 520 lir.

III. Jadrniki neobeljeni, dolžina 6—10 m 510 lir, nad 10 m 550 lir.

IV. Jamborniki, dolžina do 10 m 700 lir, nad 10 m 760 lir; jamborniki nad 15 m po prosti pogodbi.

B. Bukovi hlodi:

a) bukovi za luščenje od 35 cm navzgor 75 lir za slot franko vagon; b) bukovi za žage od 20—24 cm 450 lir za kub. meter na žagi; od 25 cm navzgor 530 lir za kub. meter na žagi.

Člen 2. Vse druge določbe naredbe z dne 26. junija 1942-XX št. 133 ostanejo nespremenjene.

Ljubljana, dne 13. julija 1943-XXI.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Giuseppe Lombassa,

brezlačno. V Pločici n. pr. (to je najbolj južno selo v Banatu, blizu Donave), kjer bivam, sta bila dva alkoholika prvega razreda, oba kovača. Eden od teh je v 11 dneh prejel pet takih injekcij; vztrajal je, četudi so ga po vsaki injekciji spustili domov. V malo dneh se je divji volk prelevil v krotko jagnje, in v družino večnih preprirov — grozila je vedno zakonska ločitev — se je prismejalo sonce sreče in zadovoljnosti. Podobno je bilo tudi pri drugem; danes sta oba zdrava in popolna abstinenta, a sicer bi najbrž že oba počivala »v črne zemlje krili«. Seveda ta procedura ni prijetna, saj pretrese ves organizem, pristudi pa človeku alkohol tako, da ga skoraj niti pokusiti več ne more, saj je že pri neznatni množini zaužitega alkohola ves bolan in zgubi zavest. Kakih pet jih je pa bilo tudi iz tega kraja, ki so dobili prvo oz. drugo injekcijo; nato se pa na svobodo puščeni tički niso dali več vjeti; če bi jih bili kar tam pridržali, bi bili najbrž rešeni, tako pa »so si izvolili slabši del« in še naprej ponižno hlapčevali krutemu kralju-alkoholu.

V čudnem nasprotju z opisanim položajem pa so tukajšnje ceste. Asfaltiranih cest tako rekoč ne poznamo, pač pa poznamo na cestah silen prah, ki se pojavlja po daljšem lepem vremenu, ob dežju pa grozansko blato, ki včasih avtopromet skoraj onemogočuje. Tudi elektrifikacija dežele je še precej pomanjkljiva; mesta pač imajo elektriko, po deželi pa jo marsikje bridko pogrešajo — zlasti sedaj.

Narodnosti in vere

Zanimivo sliko nudi Banat v narodnostnem kakor tudi v verskem oziru. Če izvzamemo velika mesta, bo pač težko dobiti deželo, kjer bi bila v tem oziru toliko mešanica. Glavne narodnosti so: Srbi, Nemci, Madžari in Rumuni. Tako so n. pr. v Kovinu dokaj močno zastopane vse te narodnosti in je tam mnogo trgovin, kjer dobro govore štiri jezike. Tukajšnji kat. obredniki je sestavljen mestoma v petih jezikih (v latinskem, nemškem, madjarskem, hrvaškem, v ikavskem narečju, in romunskem). Zanimivo je opaziti, kako posamezne narodnosti kljub toliko pomešanosti ohranijo svoje narodne lastnosti, kako je n. pr. pri enem narodu izjema, če imajo v kaki hiši vse umazano, potem pa pri drugih narodnih stopnjema pojema

Tudi meščan se ozira hvaležno proti nebu

Vsakogar, ki se količkaj razume na letino in na poljedelstvo, je že bridko zaskrbelo, ko smo zaman čakali na sončno vreme. Deževalo je iz dneva v dan, včasih je kar vso noč lilo, in tudi meščani so se začeli bati, kaj bo z letino. Po rasti v svojih velikih ali malih vrtovih so sodili, da je že preveč moče in da je zemlja potrebna sonca. Dolgo smo čakali na sončno poletje, nazadnje smo ga vendarle pričakali.

Po žitnih poljih, ki obkrožajo naše mesto, seditmo, da ne kaže krušna letina tako elabo, kot bi mislili po preobilnem deževju v preteklem mesecu. Pšenica je le tu pa tam poležana, klasje samo pa kaže dobro. Nekateri mali gospodarji so se tudi že prepirali, kako se razvija krompir v zemlji. V pešeni je kar dober, kakor pravijo, v dobri, sončni zemlji pa se mu pozna, da je bilo preveč moče. Po nekaterih njivah in vrtovih je videti, da se je rastlinstvo bohotno razraslo. Naravnost očito je bilo pomanjkanje sonca in toplote pri paradiznikih in pri drugih vrtnih rastlinah, kakor paprikah, melancanah, kumarcah, ki ne prenašajo preobilnega deževja in pomanjkanja sončne svetlobe.

Zdaj, ko so vremenslovec napovedal spet lepo vreme, se ljudje hvaležno ozirajo proti nebu. Z veseljem so se spet lotili vrtnih opravkov, kjer je treba postriti peruti preveč neurejeni rasti, zlasti pa izrežati plevel. Paradiznike privezujejo in obrezujejo, podirajo grabove grede in jih pripravljajo za nove sadike, čedijo pota po vrtnih in uživajo prijetnosti opravkov pod vedrim nebom. Komaj smo prav doživeli poletje, že mislijo skrbne gospodinjne na oni čas, ko bo zemlja počivala in ne bo več rodila. Ze pripravljajo sadike za zimsko zelenjavo.

Odkar je vroče, so ljubljanski vrtni spet dobro zasedeni. Ljudje so si tako želeli sonca, da se ne zmenijo za klopiče pod jablanami, pač pa se radi grejejo v objemu zdravih sončnih žarkov. Tu pa tam pa so postali vrtni prav posebno mikavni. Zgodnje sadje je začelo zoreti. Med bruskami so prve magdalenke, ki so te dni zrele, ponekod pa imajo tudi že domače breskve in jabolka. Doba grozdjica ali ribezla je že minila in to velja tudi za vrtno jagode. Zdaj so na vrsti smokulje, maline in robidnice. Kakor rečeno, na marsikaterem vrtu se je začela sladka paša za srečne posestnike, — pa za kose in škorce. Seveda ne manjka tudi nepovabljenih gostov, ki so znani kot rabutarji. Tu pa tam jih prežene lud pes ali varuh v človeški podobi, kaj malega pa le ukradejo. Seveda se tudi zgodi, da jo pošlene skupijo, toda komaj mine nekaj dni, spet podležejo skušnjavi

smisel za svažnost tako dolgo, da je izjema, če najdeš kje čistočo; ali kako pri enem narodu poštenje mnogokrat velja, pri drugem pa imajo o njem precej razbahljane pojme. — Najbolj razširjena je tu pravoslavna vera, potem katoliška in slednjič evangelijska; poleg teh imajo še razne druge vere in ločine svoje pripadnike. Naša mala Pločica na primer je stela v februarju 1943 vsega 2664 prebivalcev (skoraj polovico Nemcev in polovico Srbov) in je izkazovala 11 raznih narodnosti in osem ver oz. ločin!

Kot nekaj narobe svet naj omenjam tale pojav v Banatu. Kdor pride kot novinec semkaj, malo čudno gleda v poletnem času, kako po deželi hiše zunaj in znotraj belijo domače ženske, in sicer po potrebi po tri- do štirikrat na leto, možki pa le tedaj, kjer pri hiši ni takih žensk. Tudi neka posebnost, dokaj lahko izpeljava, saj so tu po deželi domala vse hiše — tudi šole — pritrčene stavbe, po mestih pa tudi povečini.

Umetnosti je malo

Kako pa se kaj v Banatu počuti prijatelj upodabljačije umetnosti? Na kratko rečem: slabo! Velik vzrok temu je, ker manjka tradicije; saj je Banat naseljen šele komaj 200 do 250 let. Vidi se pa tudi, da splošna materialna usmerjenost ni naklonjena procvitu te umetnosti. Od katoliških cerkva je najlepša mogoča gotška cerkev v Vršku iz l. 1863, vendar bi kake izredne umetnine v njej zastopal, a vsaj to, kar nudi, zadovolji oko; oltarji so vsi leseni, in menda vse Banat ne premore samo enega malega kamenitega. Tu in tam vidiš v kat. cerkvah tudi lepo slikarjo. Na splošno so pa te cerkve na umetninah neverjetno ubožne, če sploh smemo govoriti o umetninah pri mnogih neumetniških izdelkih, pred katerimi bi človek dostikrat najrajši zatisnil oko. Morda ne pretiravam, če trdim, da vsi oltarji kat. banatskih cerkev ne odtehtajo vrednosti enega samega velikega uršulinskega samostana v Ljubljani. Tantalovo želo bo pa trpela po višjih umetninah koprneča duša, prav tako kakor duša, ki se ji hoče planinskih čarov. Da, da, Krpana ni za vsakim voglom, umetnin a la Robba in Cussa pa tudi ne v vsaki deželi! — Od pravoslavnih cerkev je posebno omembe vredna romunska v Kovinu z bogato izrezljavo, na novo pozlačeno ikonostazo in izredno posrečeno figurino slikarjo, ki jo je skoraj brezplačno okrog l. 1938 izvršil nadarjen mlad romunski umetnik. V umetniškem oziru slovi tudi še ena pravoslavna cerkev v Pančevem.

zorečega sadja. Sadržajniki imajo torej svoje legatne in ilegalne obiskovalce, vrh tega pa še to dobro stran, da si jih človek lahko ogleduje po mili volji — spomladi, ko cvetejo in vse naprej do pozne jeseni.

So pa med meščani tudi ljudje, ki jih vse to ne zanima. Ampak tudi ti se hvaležno ozirajo proti nebu, zdaj, ko nam je naklonilo spet lepo vreme. Priroda jih sicer ne zanima, za povrtino skrbí gospodinja v hiši ali kuharica v restavraciji — lepega vremena pa so veseli zaradi tega, ker lahko spet hodijo na kopanje. Nekateri vedo natančno povedati, da so bili letos že šestnajstkrat na Iliriji, na Ljubljani ali na Špiči. Veselje imajo a sončenjem, ki jim daje prikupno zagorelo polt, vrh tega pa jim je všečno sedeti med ljudmi, ki plavajo, igrajo odbojko, kvartajo, se pogovarjajo, ali kakor koli zapravljajo urice prostega časa. Skratka, dolgo pričakovano lepo vreme smo dobili in meščanom se pozna, da so postali spet vsaj za malenkost vedrejši in živahnejši.

Po desetih mesecih najdena partizanska žrtev

Ljubljana, 16. julija.

Lani so v septembru ropali partizani po Rudniku pri Ljubljani ter so vdrl v župnišče in tudi nekatere druge hiše. Tako so do kraja izropali domaćijo Golijevih in s seboj nasilno odvedli gospodarja in njegovega sina Jožeta. Goli Jože je bil uslužbenec Ljudske tiskarne in so ga partizani, ker je bil zgleden prosvetni delavec na Rudniku pridržali in ga odpeljali naprej na Polico. Tam so ga več dni zasilovali, mučili in končno likvidirali kakor toliko drugih nedolžnih žrtev. Šele konec oktobra lanskega leta se je vsaj približno zvedelo, kakšna usoda je doletela 22-letnega Golija Jožeta. Oče je zvedel, da je bil njegov sin zaklan, da je izkrmavel pod nožem. Kje pa je pokopan, tedaj ni mogel zvedeti, čeprav je srčno želel, da bi svojemu rajnemu sinu uredil vsaj grob.

Šele letos je po raznih ovinkih zvedel, kje naj bi bil pokopan sin Nekdo, ki je bil sam v skupini, ki je del časa hodila mimo zasilnega groba rajnega Jožeta, je povedal naprej in tako je končno tudi zvedel oče, na katerem mestu počiva jožetov ostanki njegovega sina. Dolgotrajno upanje, da bo morda vendarle še kdaj videl živega sina, se je podrla. Pač pa je lahko poskusil storiti vse, kar mu je v močeh, da pokopje sina v blagoslovljeni zemlji. V četrtek popoldne je šel oče z drugimi

V spomin žrtvam v Ajdovcu

Ze je preteklo sedem mesecev od one strašne noči, v kateri ste se tako junaško borili za vero, pravico in nadaljni obstanek naših domov. Ni vas preplašila silna premoč vaših sovražnikov, ki so vas napadli po navodilih rojaka-izdajalca.

Silna je bila vaša bolečina, ko ste videli, kako morilci in kroniki slovenskega naroda zažigajo župno cerkev. V srce vas je rezalo vriskanje razbojnikov, ki so ob igranju harmonike in med hurovskim vpitjem rušili naše oltarje — oskrunili tabernakelj.

Vztrajali ste na svojih mestih do zore, dokler ni zgorela streha nad vašimi glavami. Tedaj ste, tvegajoč vse, napravili izpad, niste se strahopetno podali, niste prosili milosti, ampak ste pogumno poskusili rešiti se preko množice razdvajanih razbojnikov. Toda uspelo je le nekaterim.

Zalosten, srce trgajoč je bil prizor, ko je šlo 21 vrlih branilcev vere z zvezanimi rokami mimo 16 padlih bratov. Kot hudodelce so vas med pretepanjem in mučenjem gnali proti Brezovi rebi, kjer vas je sodila zločinska OF. Ko so ti »sodniki« zahtevali, da jih pozdravite po njihovem razbojniškem načinu, niste bili strah izpovedati, da je vaš pozdrav samo: »Živel Kristus Kralj.« — Zvesti zgledu prvih mučencev ste med strašnimi mukami dali svoje življenje, da izpričate svojo vero.

V Ajdovcu pa stoji ožgano in napol porušeno zidovje božjepotne cerkve sv. Trojice. Niti sledu ni od nam tako dragih oltarjev. Veliki zvon, ki mu je celo svetovna vojska prizanesla, saj je bil zaradi zgodovinske vrednosti vrnjen že iz vojaških skladišč, je sedaj uničen. Bidek je pogled na ruševine komaj pred štirimi leti zgorelega Gnidovčevega doma, šole in župnišča. Bili so naši rojaki, ki so izdali in zažgali cerkev, v kateri so bili krščani, v kateri so prešli tudi pozneje toliko milosti. Poznamo vas! Poznamo tiste, ki so čestitali morilec in požigalcem k uspehu in tudi tiste, ki še danes vohunijo in izdajajo. Malo jih, toda njih zločin je velik.

Dne 25. III. so bila prepeljana na pokopališče iz Brezove rebi raznesena in oskrunjena trupla 21 mučencev in sedaj počiva skupaj vseh 37 žrtev zaslepljenosti. Dobri narod redno krasi skupni grob teh naših najdražjih. In ker nimajo cerkve, se zlasti ob nedeljah popoldne zbirajo tu v celo množico, ki moli sv. rožni vence in črpa moči, da ne omaga na križevem potu naše župnije.

Možje in fantje! Razkropljeni ste sedaj po drugih krajih. Pridite domov, da se znova postavimo v bran zločinskim izdajalcem in da očistimo oskrunjene domačije!

Najprej bomo popravili Gnidovčev dom, ki bo nudil prvo zasilno bivališče med nas vrnivšemu se Evharističnemu Kralju. Nato pa bomo začeli pripravljati vse potrebno, da se zopet postavijo cerkev, šola in župnišče. Te nove stavbe bodo najlepši in res trajni spomenik padlim možem in fantom, ki naj bodo nam vsem svetel zgled, da bomo tudi mi znali hoditi po pravi poti, da bomo znali tudi mi žrtvovati vse, samo da bo zopet očiščen in osvobojen naš dragi dom.

Vi pa, dragi mučenci, ki ste, tako trdno upamo, že prejeli plačilo, saj čutimo da nas s svojo priprošnjo pri Bogu podpirate, prosite še naprej, da bomo vztrajali do konca, da ne omagamo na začrtani poti.

Prodaja mesa na odrezek »III«

Pokrajinski prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 17. julija potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka 111 julijskih živilskih nakaznic, izdanih od mestnega poglavarstva v Ljubljani, 100 g govejega mesa.

Delitev se bo pričela ob sedmih zjutraj.

KULTURNI OBZORNIK

Drugi del Jalenove barjanske povesti

Janez Jalen: Bobri, II. Rod.

Janez Jalen pridno nadaljuje svojo barjansko trilogijo »Bobri«: zdaj je izročil slovenskemu občinstvu že dva dela: »Samc«, in »Rodc«, za jesen pa je napovedal še tretji del »Vrhc«. Kakor čujemo, pa se mu snov razvija še v četrti del, ki pa ne bo direktno nadaljevanje koliščarskega življenja, temveč zgodbe Barja v poznejši dobi, »Ladje«, kar bi predstavljalo potem notranjo zvezo z njegovimi opisovanji Barja v sodobnosti, kakor je nekaj novel že priobčil v zbirki »Previsje«. Vse to spručuje, da je Jalen iz tipičnega gorenjskega planinskega opisovalca (Cvetkova Cilka, Ovear Marko, Trop brez zvoncev), postal doslej najširši epini opisovalec tudi Ljubljanskega barja, katerega baladno-lirično razpoloženje je odkril že Likovič (Svetlinje nad Barjem). Jalenovo razpoloženjsko obzorje, kakor ga je tako polno in svojevrsno zajel v gorskih povestih, se je zdaj razširilo za široko oblast nižinskega močvirja ter je tudi tu zajel svojevstovo favno in floro te pokrajine v svoj lagodni in pesniški slog.

V svojem prvem delu »Samc«, ki je imel izredno velik uspeh med bralci, je postavil temelj svoji veliki zgradbi, ter je z njim prikazal človeka iz 3000 let pred Kristusom. Segel je v zgodovino, česar nismo bili vajeni pri Jalenu, toda v takšno, iz katere nimamo prav nič pisanih virov ter komaj nekaj malega razbitih črepinj, ostankov preperelih kolišč in čolnov. To mu je godilo, kajti pranaturni človek je bil izraziti lovski človek; Ja-

len si je tako duhovito izbral dobo, ki mu ustreza s svojo tesno prvobitno povezanostjo z naravo, kar njegovemu pisateljskemu temperamentu izredno leži. Zato se je njegova prva povest razvila v lovih, pa ne lovih iz športa in zabave, temveč iz življenjske nuje, ter je tako iz svoje ustvarjalne intuicije podal morda resničnejšo podobo človeka iz dobe lovske kulture, kakor pa bi ga lahko podal še tako vestni znanstveni raziskovalec, ki bi ga opisoval samo iz najdbe gradiva. Tako prvi del »Samc« karakterizira to prazgodovinsko dobo človeka, opisuje tiste prvine v človeškem življenju, ki so večne in kljub časovnim razdaljam nespremenljive: ljubezen in sovrništvo, gon po ohranitvi telesa in plemen ter sožitje z mogočno naravo: rastlinjem, vodo in živalmi. Tako nosi prvi del, ki je zamišljen kot osnova vsem ostalim, izrazit lovski značaj, ter je historizem podan v toliko, kolikor je življenje teh ljudi preprostejše, naravnost in manj civilizirano glede duhovne in tvarne kulture.

Osnovna linija prve povesti je bila v glavnem ta, kako se Ostrorogi Jelen razvije iz fantalovca v moča ter si prisvoji na ozadju lovov Jezerno Rožo in si ustvari svoje kolišče proti starejšemu bratu Neokretnemu Karpu. Drugi del Rod ima širše ozadje in tudi širšo sociološko razpredenost, dasi je glavna zgodba prav tako malo vidna: gospodar Ostrorogi Jelen si širi svoj rod s tremi ženami, pa si poleg njih zaželi še četrto, da bi mogel ojačiti svoj rod in mu priboriti vladno med koliščarji ter pot v svet. Priide pa v nasprotje s svojim sinom Presukanom Lisljakom, ki si želi isto mladenko, hčerko hlapca, Zorno Kalino. Toda dočim bi po svojem nižjem rodu mladenka bila dobra za četrto, ženo glavarjevo, ni dobra za prvo sinu, kajti s tem bi trpel ugled rodu. In tu se začneja rahlo trenje: glavarjeva beseda mu dovoljuje to dekle kot drugo ženo, toda prva naj bo iz uglednega rodu. Tu pa se pokažejo čustva, ki so od vekomaj ista: Lisljak bi rad glavarja pro-

tental, vzal prvo ženo iz ugledne »družine«, istočasno pa drugo »po srcu«, ki bi ji dal prednost v srcu in ponašanju. Toda prva bi ne hotela biti »dekla deklic«, drugi pa tudi ni prav po godi biti druga žena, poleg tega se pa zameriti nespornu in največji avtoriteti glavarjevi na kolišču. Ko sinu Lisljaku dovolijo ženitev z ugledno mladenko in ga tudi izvoljenka po srcu začne zaničevati, vzame za ženo mladenko iz sovražnega sosednega rodu, tisto, katero edino mu je glavar izredno preporočal. Tako je izdal rod, glavar pa je vzel Zorno Kalino s privolitvijo in v zadovoljnost svoje prve in glavne žene.

Tako tu v zgodbi sami, ki je le rahlo stopnjevana, gre v bistvu za disciplino in ugled rodu, glavarja, za kolektivno zvestobo starim navadam, na drugi strani pa za zadovoljitev osebnim čustvom. Ta zgodba gre ves čas v ravni črti ter se skoraj nevidno razvija in pomika dalje: tisti, ki si želi napetih »indijanerij« ter mnogo dejanja, ne bo prišel na svoj račun, kajti tu tega dejanja ni. Jalen gradi zgodbo statično in vodoravno, noče razburjenj in lahkih efektov, zavestno ne polaga važnosti na zgodbo, kakor skoraj v nobeni svoji povesti, kar je za Jalenovo tipično ustvarjalni način, temveč zanj je važno tisto »meso«, ki ga počasi, s premislekom in s poetično prirodno spremljavo dodaja med posamezne premike ogrožda. Tisto »meso« so bili v prvem delu — lovi, tu pa — življenje na kolišču, socialna razdeljenost, običaji, verozanja in skrb za oblast in razširjenost rodu. Ze naslovna podoba daje tu poudarek na kolišču: zdaj je glavna vsebina opis tega, česar je v prvem delu premalo in kar prvemu delu ni bil namen: običaji ob pogrebu in ženitvi, zaklinjanje proti hudi uri, češčenje »belega bobrata«, darovanje žrtvenega jelena, molitve, dolbenje čolnov in zlasti lončarjenje, pa tudi — začetek umetnosti v pesmi, glashi ter ornamentiki. Nahajamo se v začetku bronzne in na koncu kamene dobe, tam, kjer lovska kul-

tura prehaja v kmetsko (krčenje gozdov) in kupčevalsko. Mostiščarji si iščejo poti po Savi v Donavo, kjer pridejo v stik z grškimi prekupčevalci, pa tudi že najdejo najbližji dohod na morje. Razvija se življenjska sila rodu, pa tudi obzorje na široko. Do veljave prihaja kultura mostiščarjev, opisana približno tako, kakor si jo predstavljajo znanstveniki, pa jo pisatelj umetniško podoživlja in oživlja ter lično razpoložensko komponira. V tem je moč tega dela, ki se seveda zaključuje prav tako s močnimi lovskimi prizori. V njem je tudi mnogo sodobnih življenjskih motivov, tako v oporoki Brkatke Soma z željo, naj se bratje ne bore med sabo, kakor tudi v prizoru, ko mostiščarji uvajajo sužnje ter v poudarku zvestobe rodu in glavarju.

Tako je drugi del širši po opisu mostiščarske kulture ter v tem boljši, zanimivejši in bolj zgodovinski od prvega, ki pa je močnejši in bolj napet po svojih močnih lovskih prizorih. V obeh pa pride do popolne veljave Jalenov razpoloženski idilični slog, ki se kaže tipično v pesniških naslovih, pa tudi v pesniško in čustveno zaokroženih prizorih posameznih poglavij. Vse to označuje Jalen, da ni pisec širokih epinih zgodovinskih podob temveč idilični pisatelj mozaičnih slik, ki spenjajo vso to rahlo zgodbo bolj v življenjsko podobo kraja in časa, kakor pa posameznih človeških usod, še celo pa ne izrednih, individualističnih junakov. V tem se ta zgodba in način kompozicije enači z njegovimi prejšnjimi gorenjskimi povestmi, ter si z njimi ustvarja Jalen svoj poseben slog in posebno idilično poetično pojmovanje življenja. In kakor vse njegove povesti, se tudi ta izredno hitro bere ter z užitkom, kar postavlja Jalen danes nedvomno za najbolj priljubljenega živirnega pisatelja.

»Rodc« je izšel v Slovenčevi knjižnici (št. 57, cena 10 lir). Kakor prvi del, je tudi tega opremil s slikami kipar France Gorše. td.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 17. srpanja: Mar. ponižnost; Aleš, spoznavalec; Januaria, mučenica.

Nedelja, 18. malega srpanja: Kamil, spoznavalec in ustanovitelj reda; Simforosa, mučenica; Marina, devica in mučenica.

Lunina sprememba: 17. malega srpanja: žčip ob 13.21. Herschel napoveduje oblačno in deževno vreme.

Zgodovinski paberki

17. malega srpanja:

L. 1840., se je rodil v Zalcu šolnik Franc Jamšek. Po dovršeni ljudski šoli je odšel na celjsko glavno šolo in napravil na pripravniški podučiteljski izpit. Nato ga je lantinski konsistorij namestil za podučitelja v Konjicah, služboval je v raznih krajih do leta 1870., ko je postal šolski nadzornik za brežjski, kozjanski in semiški okraj. Kot okrajni šolski nadzornik je ob prehodu ljudskega šolstva iz konkordatske dobe v nove razmere skrbel, da so se izvolili novi šolski sveti, privajal učitelstvo na nove državne in deželne šolske zakone ter pomagal sestavljati nove učne načrte. Kot vodja učiteljskega je ponovno razpravljal o raznih potrebah šole in šolske mladine ter posebno visoko cenil A. Martina Slomška. Umrl je 22. julija 1892 v Rajhenburgu.

L. 1823. se je rodil v Altenu pri Dessauu Theodor Elze. Ljudsko šolo in gimnazijo je obiskoval v Dessauu, teologijo v Tübingenu in Berlinu. Po dovršenih šolah je prevzel mesto vzgojitelja sina anhaltkega vojvode, živel s svojim gojencem v Nemčiji, Italiji, dokler ni vojvodici obklesel vojaške suknje. Ko ni mogel dobiti pastorske službe v domovini, je odšel leta 1852. v Ljubljano, kjer ga je protestantska cerkvena občina izvolila za pastora. V Ljubljani je ostal do septembra 1865, živel nato v raznih krajih Nemčije, Švice in Italije, odšel kot pastor v Benetke in tam leta 1900. tudi umrl. Elze je bil v prvi vrsti znanstvenik in literat, vendar je znal to svoje delovanje podrediti poklicu. Iz dolge vrste njegovih spisov imajo za nas Slovence potreben pomen članki in knjige o reformacijski dobi med južnimi Slovani s posebnim ozirom na Kranjsko. Vprašanje o usodi reformacijskega pokreta pri južnih Slovanih v 16. stol. se je vsiljevalo samo ob sebi možu-znanstveniku, ki je 254 let po izgonu zadnjega ljubljanskega predikanta prišel v Ljubljano kot prvi pastor nove cerkvene občine in prevzel nalogo »pridigati o evangeliu razkropljenim vernikom po Kranjskem, južnem Stajerskem in Hrvaškem tja do turške meje«. Reformacijsko delo na Kranjskem je proučeval od srede 50-ih let in objavil celo vrsto člankov, s katerimi je razsvetlil posamezna vprašanja, kot tudi celo dobo. V znanstvenem pogledu predstavljajo njegovi spisi izreden mejnik; odkar je objavil Elze svoj spis o zgodovini reformacije pri Slovencih, je izšlo še vsaj 500 spisov izpod drugih peres, ki so posvečena istemu predmetu, a še vedno so Elzejevi spisi neobhodno potrebni vsakomur, ki se bavi s tem vprašanjem, kljub precejšnjim pomankljivostim.

L. 1918. so boljševiki usmrtili v Ipatjevski palači v Jekaterinburgu zadnjega ruskega carja Nikolaja II. z ženo in petimi otroki.

Osebnosti

= Promocija na ljubljanski univerzi. V soboto, dne 12. julija ob 12. uri bodo promovirani za doktorja prava gg.: Blaško Vinko, Funderle Mirko, Haubc Frenjo, Kaiser Franc, Krejčí Dimitrij, Krivec Jože, Leskover Ludvik, Nemer Emil, Požnen Marjan! Iskreno čestitamo!

Cerkveni vestnik

Karmelski odpusti pri frančiškanih. Jutri je karmelska nedelja in so pri frančiškanih prestavljeni odpusti iz praznika na nedeljo. Dobe se

porcijunkulski odpusti od danes, popoldne in jutri ves dan. Moli se za vsak obisk 6 očenasev, 6 zdravmarj in šest bodi. — Popoldne po pridigi ob 4. uri bodo blagoslovljene svetinje karmelske bratovščine. Svetinje bodo na razpolago popoldne pri cerkvenih vratih. Bistveno je namreč potrebno, da nosi vsak od bratovščine blagoslovljeno svetinjo pri sebi. Po pobožnosti okoli pete ure popoldne bo imel vsak priložnost, da se lahko sprejeti v karmelsko bratovščino. Sprejem bo pri oltarju Marije Pomagaj v frančiškanski cerkvi. Kdor hoče biti sprejet, naj si prekerbi svetinjo in naj prinese s seboj majhen listek, ki je na njem napisano ime in priimek. V frančiškanski cerkvi imamo namreč že dolgo kanonično ustanovljeno karmelsko bratovščino.

„SVET“

vam bo prinašal branje, pri katerem boste izvedeli marsikaj novega

— Nova maša. V nedeljo, 18. julija ob 10. uri daroval bo božjopotni cerkvi na Zaplazu g. novomašnik Melhior Škoda svojo prvo daritev. Torej ne bo na Mali Loki, kakor je bilo prvotno objavljeno. Pridigal bo g. stolni dekan Franc Kimovec.

— Na uradilski gimnaziji se prične sprejemni izpiti v torek, 20. julija ob 8. uri. Deklice naj prinese s seboj pisalno in risalno orodje; papir dode proti odškodnini v šoli. Prve bodo na vrsti tiste, ki se pripeljejo z vlakom.

— Sprejemni izpiti na L. moški realni gimnaziji v Ljubljani bo v psoilpju v Vegovi ulici 21. in 22. julija. Začetek izpita ob 8. Učenci naj prinesejo s seboj pisalno in risalno orodje, papir bodo dobili v šoli. Natančen razpored je nabit na oglasni deski v veži šolskega poslopja. — Ravnateljstvo.

„SVET“

vam bo prinašal branje, pri katerem boste izvedeli marsikaj novega

— Državna dvorazredna trgovska šola v Ljubljani. Učenci in učence, ki žele v šolskem letu 1943-44 vstopiti v I. ali II. razred kot novinci ali ponavljalci, se morajo zgledati pri ravnateljstvu

Iz dela in življenja - od tu in tam

S Spodnjega Stajerskega

Junaški Spodnještajerci. Za junško obnašanje pred sovražnikom na vzhodu je bil odlikovan pionir Jožef Vodušek iz Rogatca z železnim križcem II. razreda.

Zetev smrti. V Mariboru so umrli: 90 letna nadučiteljeva soproga Marija Mahorčič, 72 letna železniška upokojenka Marija Slanski in 21 letna delavka Ivana Petrovič. Pri Veliki Nedelji je v starosti 82 let umrl tamkajšnji trgovec in posestnik Jurij Škvarc. V Ptujju so umrli: 83 letni Antov Vidovič, desetletna Angela Znidarič iz Zgoranje Hajdine, 37 letna Angela Zmigota in Marija Šimenko, 15 let, iz Dragonje vasi. V Rogaski Slatini sta umrla 20 letna Jožeta Kovatič iz Spodnje Sečove in 68 letni Anton Anderlič iz Gabere.

Poročila sta se v Ptujju Peter Šegula in Tilka Simonič, oba iz Ptujja, v Slovenji vasi pa Franc Pavco in Urška Zupančič.

Mladinska taborišča pri Pragerskem. Na velikem travniku pri Pragerskem so postavili številni šotori, v katerih bo med počitnicami prebivala stajerska mladina. Prvi tabor se je pričel 15. julija in bo trajal deset dni. Na taborjenju bodo najmlajši člani Hitlerjeve mladine. V dnevi od 27. julija do 5. avgusta bodo prišli na taborjenje fantje, ki jih bodo poučevali v športu, streljanju in drugih vojaških panogah. Dne 7. avgusta bodo fantje zamenjali spet najmlajši in bodo ostali v taborišču do 17. avgusta. Taborjenja se bo udeleževalo 5000 otrok, med njimi 1500 s Stajerskega.

Iz Hrvaške

Ustanovitev nemške trgovske akademije v Zemunu. Dne 1. septembra bodo odprli v Zemunu nemško trgovsko akademijo. To leto nameravajo odpreti samo dva letnika, tretjega pa samo v primeru, če se bo priglasilo zadostno število dijakov.

Pogreb velikega župana dr. Hadroviča. Dne 12. t. m. so v Veliki Gorici v NDH slovesno pokopali pokojnega banjaluskega velikega župana dr. Dragana Hadroviča. Pri pogrebu so bile zastopane vse civilne in vojaške oblasti. Poglavnika je zastopal državni tajnik vitez Begič, vlado pa podpredsednik vlade dr. Džafer Kulenović. Na

med mesecem avgustom. Ravnateljstvo sprejema prijave vsak delavnik med 9. in 10. uro. Prijavitelj se je treba v spremstvu staršev ali skrbnikov in predložiti prijavo, ki jo dode pri šolskem slugu, in vse drugo, kakor je objavljeno na razglasni deski. — V I. razred se sprejemajo tisti, ki so napravili završni izpit na meščanski šoli ali nižji tečajni izpit na gimnaziji po dovršenem IV. razredu. Vprašanje, če se bodo sprejemali tudi tisti, ki so opravili nižji tečajni izpit po dovršenem III. gimn. razredu, bo rešila šolska oblast in bo rešitev objavljena v dnevnem časopisu. — V II. razred se sprejemajo tisti, ki so dovršili I. razred dvorazredne trgovske šole.

„SVET“

vam bo prinašal branje, pri katerem boste izvedeli marsikaj novega

— Lepo vreme se ustalja. Medardov 40-dnevni vremenski režim, kakor nekateri pravijo, se bliža svojem koncu. Letošnja vremenska bilanca ni tako zadovoljiva kakor lanska. Lani je bilo v tem času od 8. junija do 18. julija le nekaj deževnih dni, a primerno huda vročina. Stanje barometra je visoko nad normalo. V petek jutraj je barometer dosegel 767,5 mm. V četrtek popoldne je bilo vroče, temperaturni maksimum + 25,4°C. V petek jutraj je valovila po Barju megla. Noč je bila pa jasna in zvezdnata. Luna je lepo sijala. V soboto nastopi lunina sprememba. Po Hertschlu napoveduje dež. V petek je bil zaznamovan jutranji minimum + 12°C.

— Radijsko postajo v Atenah bodo ojačili. V bližini Pentelikon, ne daleč od atenske Akropole, so leta 1938 uredili radijsko postajo, ki je bila ena izmed najhujših v Evropi ter se je slišala samo na grškem ozemlju. Zdaj je sklenila nemška družba Telefunken, da bo postajo preuredila in primerno ojačila.

— Zastrupljenje z vinom. Pred letom dni je v bolnišnici v Nizzi Monferrato umrl 60 letni Angelo Ferrero iz Serole. Obdukcija je pokazala, da je smrt nastopila zaradi zastrupljenja z vinom. Uvedli so preiskavo, pri kateri so dognali, da sta dva neznanca vsula v kupico vina, ki sta ga ponudila Ferreru, strup, ki je povzročil smrt.

Novo mesto

»Quo vadis« — znameniti zgodovinski roman, ki bo izšel v novi obliki v slikah, v velikosti črtit strani »Slov. domac, lahko naročite tudi v novomeški podružnici. Pohitite, ker bo knjiga kmalu izšla, knjige pa bo lahko dobil le prednaročnik!

Vrhnika

V Podlipki 9. lahko naročite roman v slikah »Quo vadis«. Pohitite, ker je rok za naročbo kratek — 5 avgust. Knjiga bo izšla prve dni v avgustu.

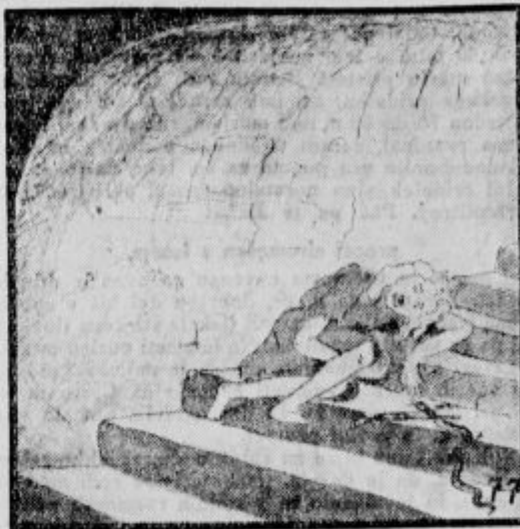
vzroča sta bila tudi ministra inž. Hilmijsa Bešliagič in Janko Torlič in več državnih svetnikov ter številno zastopstvo ustaških formacij. Od pokojnika se je v imenu notranjega ministra dr. Artukoviča poslovil državni tajnik in notranji ministrstvu Ante Nikolič.

Površnino je dovoljeno prodajati samo na trgu. Tržni odsek zagrebške občine je poostil odredbe o prodaji površnine na zagrebškem mestnem področju. Po najnovejši odredbi je dovoljeno prodajati površnino samo na trgu. Prodaja površnine in razne zelenjave na domu ali po ulicah je najstrože prepovedana.

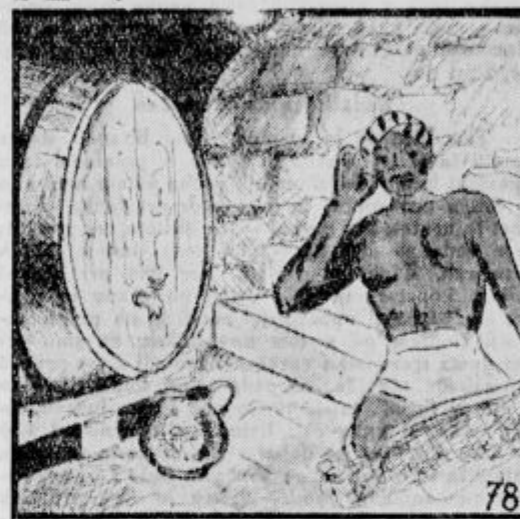
Iz Srbije

Velika manifestacija srednješolske mladine. Ob koncu šolskega leta je bila na igrišču Beogradskega športnega kluba v Beogradu velika manifestacija prireditelj vseh beogradske srednješolcev. Na igrišču se je zbralo okoli osem tisoč dijakov in dijakinj, ki so z motikami in kopačami na ramah korakali pred ministrskim predsednikom generalom Nedimcem. Ob tej priložnosti je govoril in predstavljal dijak predstniku vlade prosvetni minister Velibor Jonić. Za njim je povzel besedo tudi general Nedić ter je med drugim dijakom izjavil: »Sprasujete me, kje je vendar ta nova Srbija. Jaz jim pa odgovorjam, naj pridejo semkaj med vas, pa bodo videli, kje in kakšna je nova Srbija. Od našega prvega srečanja je minilo leto dni. Vidim, da ste med tem zrastle, se zredili in postali močnejši. Vi imate vero vase, vero v našo srečo. Tudi mati Srbija se je to leto okrepila, postala je slavnjejša, spoštujejo jo, vidnejša je. V veliki meri se mora zahvaliti prav vaši veliki ljubezni do nje, ker ste jo nosili v duši in v srcu in hvala vam, da ste poslušali moj nasvet in glas svojih dedov in pradedov, da ste in ostanete Srbi, samo Srbi, veliki Srbi.« Nedićev govor so dijaki živo pozdravili in nazadnje so za sklep vsi zapeli srbsko nacionalistično pesem »Oj Srbijo«.

Nemški otroci odhajajo na deželo. Mladinsko skrbstvo nemške narodnosocialistične stranke v Beogradu je poslalo zadnje dni večje skupine nemške šolske mladine v Beogradu na deželo. Nemške otroke so sprejele posamezne kmečke družine v Banatu, pri katerih bodo imeli vso oskrbo in stanovanje.

Princeska steče po stopnicah navzgor — približuje se svojemu cilju. Ko mine noč, ne bo pritepenke več med živimi. Marjetica bo zopet princeska. Od maščevanja se Marjetici zamegle oči. Joj! Spotakne se, pade in zakriči: »Av! Noge!«

Divjega zamorca je prebudil krik, planil je pokonci: »Kaj je? Poznam ta glas, nihče drugi ne kriči tako grdo kot Marjetica; a ne sedanja, temveč ona prejšnja, preden se je izgubila v gozdu.«

Edini Muro je slutil zamenjavo — ker sovraštvo ima ostre oči!

MOŽ KRIŽA

(L' Uomo della Croce)

V filmu »MOŽ KRIŽA«, ki ga je zreal Robert Rossellini, ostvaril osebno Asvero Gravelli, daje italijanski kino posebno častljivo spoštovanje duhovniku v sivozelenem, klicajočem v čudoviti umetniški stvaritvi, na žrtvovanje premnogim vojnim kuratom, ki žrtvujejo lastno plemenito kri, ter življenje goreče čistoče in ljubezni do bližnjega. Pri izdelovanju filma so pomagali z nasveti vojaški strokovnjaki. — Glavne vloge igrajo Alberto Tavazzi in Rosvita Schmidt. E.N.I.C. ga bo predvajal italijanski publikli.

Rosvita Schmidt — Antonio Marietti v filmu »MOŽ KRIŽA«. Produkcija Continentalcine, reprodukcija E.N.I.C.

OGGI AL CINE SLOGA

DANES V KINU SLOGA

Drobna ljubljanska kronika

Ljubiteljem slovenske pesmi in slovenskega petja pripravljamo, da polnolevno obiščejo koncert Ljubljanskega Zvona v ponedeljek, 19. t. m. Opozorjamo občinstvo, da bo začetek koncerta točno ob 20. uri.

Ceniljenje proti davci za zamudnike bo trajalo samo še do prihodnjega točka 20. t. m. Vsi se necepljeni kakor tudi oni, ki so samo enkrat cepljeni ali so bili pa lani cepljeni samo dvakrat, naj se zanesljivo v popoldanskih urah od 16 do 17 ure javijo v ambulanci mestnega fizikata v pritličju Mahrove hiše na Kerkovem trgu št. 10. Spet opominjamo starše na stroge predpise in najstojnje kontrole, ki bo gotovo ugotovila vse necepljene, enaka se pa čudimo vsem površnim in malomarnim staršem, ki ne marajo svojih otrok zavarovati pred to nevarno boleznijo.

Zapora prehoda z Brega ob Ljubljani na Cevlarski most. Ker je zaradi gradbenih del prehod z Brega med Medenovo hišo in Ljubljano na Cevlarski most popolnoma zaprt, se razvija vse promet z Brega na Ljubljano preko ozke Cevlarske ulice in Jurčičevem trgu, kar z prometnih vidikov zaradi ostrega ovinka in ožine predstavlja za pešce in vozila veliko prometno nevarnost. Sleer prometne tabele opozarjajo, naj bodo vozniki in pešci čim bolj oprezní, vendar mestno zupanstvo opominja vse voznike, naj vozijo v obe smeri počasi in z največjo previdnostjo, da se izognemo nezgodam in težkim posledicam neprevidne vožnje. Enako pa prosimo vse pešce, naj se

pri hoji zavedajo preteče nevarnosti. Posebno pa prosimo šole in starše, naj mladino opozorijo na nevarnost hoje po Cevlarski ulici, ki naj jo je izkazala, če je le mogoče.

Petkov trg. Na Pogačarjevem trgu ob semenišču je neka Barjanka prodajala žabje krake po 2 do 2,50 lir komad. Bilo jih je precej. Zabil lov se sedaj vrši navadno proti večeru in tja do 23. ponoči. Napredaj je bilo nekaj belic in klinov. Iz Severnega morja je prispela manjša pošiljka zmrazjenih sveže polenovke, drugih rib ne bilo. Na živalskem trgu so se gosposodje nabujali za glavno solato. Napredaj je bilo mnogo uvožene čebule. Domača čebula je letos izredno dobro uspešla in je zelo debela. Branjeveci so prodajali tudi nekaj limon.

Izbrisani dolgov. Mnogo raznih vključenih posojil, ki so bila povrnjena ljubljanskim denarnim zavodom, je bilo v prvi polovici tega leta že v zemljiški knjizi izbrisanih na temelju pravih pobolnih in izbrisnih dovoljenj. V mesecu januarju je bilo v zemljiški knjizi zaznamovanih 5 predlogov za izbris vključenih dolgov v skupnem znesku 113.500 lir, dalje 23 predlogov za izbris dolgov v celotnem znesku 1.067.735 blivših dinarjev, 2 predloga za izbris 3,755 starih dolgov, tako 4400 glid in 20.100 kron. V januarju ni bilo predlagano nobene novo dražbeno postopanje, ustavljenih pa je bilo deset za uvedenih dražb tako, da do predložitve kakega objekta ni prišlo. V februarju je bilo 29 predlogov za izbris dolgov v skup-

nom znesku 973.936 blivših dinarjev, 5 predlogov za izbris dolgov v znesku 98.204 lir in dalje 3 predloga za izbris golinarstvih in kronskih dolgov. V februarju sta dva predloga zahtevala uvedbo dražbenega postopanja v kritje terjatev v skupnem znesku 80.190 lir. Ustavljeno je bilo deset pred leti uvedenih dražbenih postopanj. Odpravljeni so bili neka prisilna uprava. Prisilne uprave se sedaj zelo redke. Mnogo je bilo januarja in februarja takozvanih realnih ekskekcij, ko so upniki v kritje svojih terjatev prisilno na podlagi izvršljivih in pravomožnih sodnih sodb vključevali na razne nepremičnine v mestu in okolici.

Gledališče

Drama:

Sobota, 17. julija ob 19.: »Nevesta s krono. Red A. Nedelja, 18. julija, ob 15.: »Veliki mož. Izv. Zadrnja uprizaritve to igre v letošnji sezoni. Cene od 15 lir navzdol. Ob 19.: »Nevesta s krono. Izv. Cene od 20 lir navzdol.

Ponedeljek, 19. julija ob 16.: »V Ljubljano je daljino. Zaključena predstava za Gili. A. Strindberg: »Nevesta s krono. Drama vse uničujočega rojbiškega sovraštva, ki uniči ljubezen dveh mladih ljudi, a priuise po pokori za storjeni zločin očiščenje in spravo. — Osebe: Mats — Jan, Kersti — Šarčičeva, njena mati — Gale, Brita — Matsova sestra — Danilova, Matsova deda — Cerkar, stara mati — Starčeva, oča — Presimnik, mati — Gabrijelčičeva, Ana — Simoničeva, mali Matsek — xxx, mala Karen — xxx, župan — M. Skrbinec, pastor — Na-

krst. Povedni mož — Debevec, Babica — 13.20 Ploščec — 12.30 Poročila v slovensčini. — 12.45 Valček, polke in mazurke, — 13.00 Napoved časa, poročila v italijansčini. — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovensčini. — 13.12 Orkester vodi dirigent Petralia. — 14.00 Poročila v italijansčini. — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodicujeta sopranistka Draga Sok in tenorist, Andrej Jare, operetna glasba. — 15.00 Poročila v slovensčini. — 15.15 Pokrajinski vestnik. — 17.00 Napoved časa, poročila v italijansčini. — 17.15 Simfonična glasba. — 17.35 Prenos za Hrvaško. — 18.00 Gospodinsko predavanje v slovensčini. — 19.30 Poročila v slovensčini. — 19.45 Politični komentar v slovensčini. — 20.00 Napoved časa, poročila v italijansčini. — 20.20 Lirična prirediteljska družba ELAR: MULE: Dafni, v odmorih predavanje v slovensčini in zanimivosti v slovensčini. Po končani operi: Poročila v italijansčini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčić, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

NEDELJSKO ZDRAVNIŠKO DEŽURNO SLUŽBO bo opravil od zjutraj od 20. ure do ponedeljka do 8 ure zjutraj mestni strahovnik dr. Debelak Gvido, Ljubljana, Ciril Metodova ulica 62, telefon 27-29.

Poizvedovanja

Zgubila sem čestalo od Hrvaškega trga po škofji ulici čez most po Poljanski cesti do finančne direkcije. Posteneza najditelja prosim, da jih odda v upravi »Slovenca«.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 34

»Našli ga boste« — je rekla po kratkem molku. — »Morda zato, ker ste vztrajni. Ali bi radi vedeli, zakaj sem vas prišla obiskat v bolnišnico? Sprva iz radovednosti, vsaj v glavnem iz radovednosti. Kako in zakaj sem se zanimala za človeka, ki vam dolguje svojo svobodo, to me ene izmed tistih stvari, ki vam jih ne morem povedati. Prav tako vam ne morem pojasniti zakaj sem prišla v Athabasca Landing; nekega dne boste morda to zvedeli. Tudi o Kedstiju vam ne morem ničesar povedati... Morda, pravim, boste nekega dne vse to izvedeli in tedaj bom izgubila vašo naklonjenost. Štiri leta prej, preden sem prišla sem, sem živela v strašnem kraju, čigar odurnost ter žalostni in dolgočasna samota sta me ubijali. Da, skoro bi cilo umrla. Nato se je pripetilo nekaj, zaradi česar sem odšla iz tistega kraja. Ali morete morda uganiti, kateri kraj je to bil?«

»Ne« je odgovoril Kent in odskimal.

»Vsem drugim je ta kraj prav všeč: Montréal.«

»Ali ste bili tam v šoli, hočem reči: v zavodu?«

»Da, bila sem v zavodu »Marija«. Niti šestnajst let se nisem tedaj imela. Vsi so bili prijazni z mano in mislim, da so me radi imeli, vendar sem vsak večer pri večerni molitvi prosila Boga, da bi se mogla vrniti k Trem rekam. Saj veste,

kaj so Tri reke za nas severnjake. Athabasca je stari oče, Slave je oče, Mackenzie pa sin; nad vsemi tremi pa čuva boginja Niska, Siva gos. V Montréalu je bilo mnogo ljudi, vse polno ljudi, na stotine in tisoče ljudi, toda kljub temu sem se čutila osamljeno in sem si želela proč od njih. Jeems, jaz ljubim gozdove in v Montréalu se mi je zdelo vse drugačno: drugačne cvetlice, drugačen zrak, in celo ljudje gledajo drugače kot pri nas na severu. Ob Trem rekah sem ljubila ljudi, v Montréalu sem se jih naučila sovražiti. Potem pa se je nekaj zgodilo... Prišla sem v Athabasca Landing in sem vas želela obiskati ker...«

Nervozno si je stiskala roke, ki jih je držala v naročju ter po kratkem premolku nadaljevala:

»... ker ste — po teh strašnih letih — bili vi prvi človek, ki sem ga videla pogumno in do skrajnosti dosledno igrati strašno in nevarno igro. Ne vprašajte me odkod sem to vedela... Vedela sem, in to naj vam zadošča. Vedela sem tudi, da niste na smrt bolni; to mi je povedal Kedsty. Ko sem vas videla, sem spoznala, da ste bili sposobni igrati najbolj nevarno igro, ne da bi se umaknili in tedaj sem sklenila, da vam bom pomagala. Vse to vam pripovedujem zato, da vidite kako veliko zaupanje imam v vas; tega zaupanja mi ne smete uničiti. Nikar ne skušate izvedeti kaj več o menil. Hoditi morate po poti, ki ste jo bili nastopili in tudi jaz moram nadaljevati svojo pot; zato morate odpotovati z Laselleom in pustiti mene s Kedstijem. Pozabiti morate na vse, kar se je zgodilo in ne smete misliti na to, kar se utegne zgoditi. Pomagati mi ne boste mogli, pač pa bi mi mogli škodovati. In če se vam nekega dne... po dolgem času... posreči najti Dolino molčevih ljudi...«

Kent je zadrževal dih in jo poslušal.

»... bom morda... bom morda jaz... tam« je zaključila s komaj slišnim glasom.

Mladenica se je zdelo, da pri teh besedah ni gledala nje, ampak v daljavo; njen nasmeh ni bil namenjen njemu, temveč je bil izraz nekakega obupa.

»Mislim, da bom zelo razočarana, če ne boste našli Doline« — je pristavila gledajoč ga s svojimi jasnimi očmi. — »Ali poznate pokrajino onstran Fort Simpsona, proti zapadu, med dvema Nahanniema?«

»Da, tam se je ponesrečil Kilbane in njegovi tovariši. Tistemu kraju pravijo Indijanci »hudičeva zemlja«. Ali mislite ta kraj?«

Prikimala je.

»Da, Indijanci sicer pravijo, da nihče ni prišel živ iz teh krajev, kar pa ni res, ker sem jaz že bila tam. Vidite, v tej smeri morate iskati Dolino molčevih ljudi, prav med dvema Nahanniema. To je pot, po kateri morate iti, če jo hočete najti. Tam boste na varnem in policija vas ne bo našla. Morda vam bo pred Laselleom prihodom še kaj povedala, toda za sedaj je dovolj... In ne smete me izpraševati...«

Kent jo je molče poslušal; gledal jo je, kakor da bi mu vsa duša stopila v oči. Ko je umolknila, je mirno odgovoril:

»Marete, odslej bom živel tako, kakor mi vi pravite, kajti ljubim vas. Smatram za svojo dolžnost, da vam to povem, čeprav ste gotovo že sami to opazili. Tudi boril se bom za vas do poslednje kapljice krvi. In če pojdem z Laselleom, ali mi hočete objubljeni...«

Glas mu je trepetal, ker je skušal obvladati svoja čustva, Marete pa ni z nikakim gibom pokazala, da je slišala njegovo izpoved; niti dolge trepalnice se ji niso zganile. Še preden je končal, ga je prekinila:

»Ničesar vam ne morem obljubiti, ne glede na to, kaj bi od mene zahtevali, Jeems. Kajne, Jeems, saj nečete biti takšni kot drugi moški, ki sem se jih naučila sovražiti? Saj ne boste takšni, kajne? Če pa ste kakor drugi... da... potem lahko odidele še noči, ne da bi počakali Jeana Lasellea. Poslušajte! Nevhita se se ne bo tako kmalu polegla. Če bi radi dobili za svoje čakanje neko ceno ali nagrado za izpolnitev tega, kar od vas zahtevam, morete mirno oditi, že vnaprej vam to obljubim.«

Pri teh besedah je njen obraz zelo pobledele. Vzravnan je stala pred njim in ni kazala nikake jeze, toda oči so se ji svetile kakor žareče oglje. V njih je bilo nekaj, kar Kent doslej še ni videl in kri mu je zledenela. S pridušenim krikom je iztegnil reke.

»Moj Bog, Marete, jaz nisem morilec! Jaz nisem ubil Johna Barkleyja!«

Dekle ni odgovorilo.

»Ne verjamete mi! Nasprotno; mislite, da sem ubil Barkleyja in da se, kljub temu, da sem morilec, drzmem ljubiti vas!«

Mladenka je trepetala, kakor da jo trese groza po vsem telesu. Za trenutek je pomislila, da ni opazil ničesar strašnega, kar mu je skrivala, kajti v tem obrazu, v teh očeh in v trepetanju njenega belega vratu je ta hip videl slabo zakrito bolelost, kar ga je globoko prizadelo. Nato se je zopet nekoliko zbrala. Kent pa je začel zopet vneto ugovarjati:

»Nisem ubil Johna Barkleyja!«

ŠPORT

Imenovanje moštev za nedeljske tekme

Službena objava Nogometne zveze, št. 23.

1. Za odigravanje nedeljskih reprezentančnih tekem so določeni naslednji igralci: SK Mladika; Zbil, Lenarčič, Oven, Tursič, Ovsenik, Stergelj, Hvaličnik, Kovačič, Kumer, Zadel, Fujan; rezervi: Guček, Pirč; dalje SK Ljubljana: Oblak, Rogelj, Antonič, Kisel, Accetto, Januš, Roth, Marn, Fajon, Zigon, Aljančič E., Zupan; rezervi: Nagode, Doberlet.

2. SK Ljubljana in SK Mladika preskrbita kompletno opremo za svoje igralce. Za igralce I. razreda oskrbi gornjo opremo SK Hermes, za igralce II. razreda pa SK Vič. Spodnjo opremo (čevlje, dokolenke) si naj prinese vsak igralec sam.

3. Igralci prve tekme naj bodo v garderobi na igrišču SK Ljubljane ob 16.20; igralci druge tekme pa ob 18.

4. Vsi predsedniki naj dvignejo proste vstopnice v pisarni Zveze za igralce svojega kluba, ki so določeni v reprezentančno moštvo.

5. SK Ljubljana in SK Mladika dasta po štiri reditelje, ki se morajo javiti službojočemu odborniku ob 16.30.

Iz službene objave N. Z.

Protest SK Ljubljane proti verifikaciji prvenstvene Nogometne zveze za leto 1942-43. Po prodne 11. julija se vzame na znanje.

Spored Zvezne prireditve v nedeljo, dne 18. julija je naslednji: igrišče SK Ljubljane: ob 17. uri

Mladika: reprezentanca ostalih klubov II. razreda; ob 18.30 Ljubljana: reprezentanca ostalih klubov I. razreda. Službojoči odbornik g. Zorko Franjo. Za moštvo I. razreda da opremo SK Hermes; za moštvo II. razreda pa SK Vič.

Protest SK Viča zoper verifikacijo prvenstvene tekme II. razreda SK Mladika: SK Vič, ki je bila odigrana dne 20. junija, se na podlagi poročila Zbora nogometnih sodnikov zavrne kot neutemeljen. Tekma se verifikira z rezultatom 3:2 v korist SK Mladike.

Na podlagi uspeha, doseženega na prvenstvenem tekmovanju, se proglašja SK Ljubljana za prvega Nogometne zveze za leto 1942-43. Po propozicijah izpade iz prvega razreda moštvo Dopolavoro t. t. Po propozicijah napreduje v I. razred moštvo SK Mladike. Drugo in tretje mesto si delita, kakor tudi odgovarjajočo nagrado, SK Korotan in SK Zabajak.

Ugotavlja se naslednji vrstni red moštev:	točk	količnik
1. SK Ljubljana	12	17:5
2. SK Korotan	10	15:8
3. SK Mladika	8	17:8
4. SK Zabajak	5	13:11
5. SK Hermes	3	9:8
6. SK Vič	2	6:19
7. SK Mars	2	6:22

Direktorij Nogometne zveze se zahvaljuje Italijanski nogometni federaciji za podporo v znesku 7000 lir.

Suspendirata se do nadaljnjega igralci SK Ljubljane Maršič Bojan in igralec SK Zabajaka Kurent Franc.

Pozivajo se na zaslišanje v Zvezino pisarno dne 19. julija ob 17 naslednji igralci: Maršič Bojan, Sintič Vladimir (oba SK Ljubljana); Kurent Franc, Blatnik Drago (oba SK Zabajak); Klemantčič Ivo (Dop. Tabacchi) in Mravlje Slavko (SK Vič). Slednja naj prinese s seboj tudi krstna lista.

Odobri se mladinski nogom. turnir SK Marsa s pričetkom v nedeljo 18. julija ob 16 na igrišču SK Marsa.

Pozivajo se predsedniki nagradnih nogometnih moštev, da se zglasijo v petek popoldne v pisarni Zveze s štampiljko in svrhu potrdila nagrade.

Ljubljana in Mladika proti dvema reprezentancama

Dve zanimivi tekmi na igrišču Ljubljane

Po mnogih borbah za točke smo prepričani, da bomo gledali v nedeljo po dolgem času spet takšno igro, pri kateri ne bo šlo za nabijanje z ihto, temveč za šport kot razvedrilo. Vse kaže, da bo zlasti glavna tekma prav zanimiva, zakaj kdo bi mogel trdit, da je Ljubljana boljše od enajstoric, ki jo sestavljajo izbrani igralci Hermesa, Marsa in Tobačne tovarne — in kdo bi spet mogel misliti, da bomo na domačih tleh videli domače moštvo, ki bo premagalo bole-zelenel Prijatelji nogometnih prognos imajo te dni dovolj gradiva za ugibanja. Kakor navadno, so se že razdelili v dva tabora, od katerih bo v nedeljo prvi zadovoljen, drugi pa razočaran. Doselej kajpada oba mislita, da se bosta nahajala med prvimi.

Omenili smo že, da je Mladika »zdelala« II. razred in da so jo sedaj povzdignili med elitna ljubljanska nogometna moštva. Ampak v nedeljo se bo pojavila Mladika še enkrat med bivšimi tovariši, s katerimi bo zaigrala za slovo. Pravijo, da to slovo ne bo ganljivo ali kaj podobnega, temveč, da ji bodo skušali dati združeni igralci,

ki so ostali v II. razredu, krepko porcijo golov za spomin. Mladikarji pa se na takšne napovedi ne ozirajo, zakaj zdaj so v I. razredu in se morajo tudi po športnem dostojanstvu (ne samo po igri višje stopnje) razlikovati od nižjereznih. Nogometna zveza, ki je prireditelj nedeljskih tekem, je določila naslednjo vstopnino: otroci 2 liri, vojak 3, dijaki 4, stojišča 5, tribuna pa 6 lir.

Rekorder Haegg zmaga

Ob 4 jutraj so sedli Svedi k radijskim aparatom ter poslušali prenos tekme v teku na 2 milj.

Svetovni tisk gleda s simpatijami na švedskega tekača Gundarja Haegga, ki je postavil lansketo leto rekorde v tekih na srednje in dolge proge, o katerih so strokovnjaki mislili, da so že na oni strani zmogljivosti človeških nog. Pozorno smo motrili tudi v slovenskem športnem tisku usodo nekdanjega gozdnega delavca, o katerem so se šalili, da teče s sončno uro. Tako so govorili nekateri, ki niso verjeli v njegove rezultate.

Pred leti je bil Gundar Haegg še popolnoma neznan drvar, lansko leto pa so ga že vabili na vse strani sveta, da bi pokazal rezultate svojega zdravja, telesne zmogljivosti in železne volje. Haegg je moral teči zdaj v Göteborgu, zdaj v Stockholmu, zdaj v Budimpešti, zdaj v Berlinu. Kjer koli se je pojavil, ni bilo človeka, ki bi ga lahko premagal. Haegg je bil vselej prvi.

Poročali smo že, da se mudi letos v Ameriki, kjer si prav tako prizadeva, da bi vrgel v svet senzacijo: »Gundar Haegg premagan!« Haegg je nastopil najprej v New Yorku, kjer ga je čakala naloga, da bo tekmoval med drugimi tudi s slavnim Ricejem, ki že tri leta ni bil premagani. Ampak prišel je Evropejec Haegg in pokazal, da si severnjaki ne dajejo odvzeti prvenstva v tekih na daljše proge. Po uspelem startu v New Yorku je odpotoval Haegg v Chicago. Svede je hudo vznemirila vest, ko so zvedeli za izjavo tekača Daddsa, ki je še dve uri pred tekmovalcem izjavil časnikiarjem, da se tako dobro počuti, da misli, da bo premagal švedskega gosta na dve milj.

Po ameriskem času se je vrnila tekma v Chicagu zvečer pri električni razsvetljavi. Svedi pa so morali poslušati radijski prenos ob zelo neprikladni uri, namreč ob 4 jutraj. Kljub temu poročajo, da švedski športniki to noč niso šli spat. Dirka med Haeggom in Daddsom ter med celo vrsto sijajnih tekačev je bila zelo dramatična, zakaj Haegg ni šlo za najboljši čas, temveč samo za zmago. Tako je res kazalo, da bo potegnil Sved »kratkot«, toda proti koncu 2 milj dolge proge je tako sveže potešnil, da so gledalci strmeli. Daddsa pa je zapustil za seboj za polnih 20 metrov. Doseženi čas znaša 9:02.08 min., svetovni rekord pa, ki ga je postavil lansko leto, je mnogo boljše 8:47.8 min. Svedi so kainađa ponosni na svojega kralja tekačev, in bi bili hudo prizadeti, če bi bil kdaj premagani. Letos se to najbrž še ne bo zgodilo, v ostalem pa je športna slava le kratkotrajna.

Športni drobci

O francoskem plavalnem športu čitamo le tu pa tam kaj zanimivega. Vredno je zabeležiti, da je postavila Parizanka Monica Berliouxa nova državni rekord v hrbtnem plavanju na 100 m s časom 1:19.5 min.

Med skakači v višino vodi Nemeck Nacke. Na vseh dosedanjih tekmah je preskočil 196 do 193

kazala, da je slišala njegovo izpoved; niti dolge trepalnice se ji niso zganile. Še preden je končal, ga je prekinila:

»Ničesar vam ne morem obljubiti, ne glede na to, kaj bi od mene zahtevali, Jeems. Kajne, Jeems, saj nečete biti takšni kot drugi moški, ki sem se jih naučila sovražiti? Saj ne boste takšni, kajne? Če pa ste kakor drugi... da... potem lahko odidele še noči, ne da bi počakali Jeana Lasellea. Poslušajte! Nevhita se se ne bo tako kmalu polegla. Če bi radi dobili za svoje čakanje neko ceno ali nagrado za izpolnitev tega, kar od vas zahtevam, morete mirno oditi, že vnaprej vam to obljubim.«

Pri teh besedah je njen obraz zelo pobledele. Vzravnan je stala pred njim in ni kazala nikake jeze, toda oči so se ji svetile kakor žareče oglje. V njih je bilo nekaj, kar Kent doslej še ni videl in kri mu je zledenela. S pridušenim krikom je iztegnil reke.

»Moj Bog, Marete, jaz nisem morilec! Jaz nisem ubil Johna Barkleyja!«

Dekle ni odgovorilo.

»Ne verjamete mi! Nasprotno; mislite, da sem ubil Barkleyja in da se, kljub temu, da sem morilec, drzmem ljubiti vas!«

Mladenka je trepetala, kakor da jo trese groza po vsem telesu. Za trenutek je pomislila, da ni opazil ničesar strašnega, kar mu je skrivala, kajti v tem obrazu, v teh očeh in v trepetanju njenega belega vratu je ta hip videl slabo zakrito bolelost, kar ga je globoko prizadelo. Nato se je zopet nekoliko zbrala. Kent pa je začel zopet vneto ugovarjati:

»Nisem ubil Johna Barkleyja!«

cm visoko prečko. Če bo šlo tako naprej, se mu bo še letos posrečilo, da bo izrinil iz razpredelnice nemških rekordov ime Weinkötza, ki se ponaša z znakom 2 metrov. Najuspešnejši v skakanju v daljino so bili doslej Finel. Simola je skočil 7.40 m daleč, sledi mu pa na drugem mestu Šved Eliasson s 7.27 m. O prvaku v suvanju krogle Madžaru Nemethu smo že poročali. V metanju kladiva so razlike med prvaki zelo pičle. Tudi rezultati sami so razmeroma šibki in se sučejo okrog 52 m. Na prvem mestu je Nemeck Blask (52.75 m), sledijo pa Ljungren (Švedska, 52.43 m), Nemeth (Madžarska), Taddia (Italija) in Ericsson (Švedska), ki so vsi zaletali železno igračo čez 52 m. Kakor vidimo, razpredelnica še ni popolna, pa tudi o rezultatih samih lahko rečemo, da se bodo tekom poletja še v marsičem zboljšali.

Duhovita oporoka argentinskega industrijca

Eni svojih hčera je zapustil 250.000 desnih, drugi pa prav toliko levih čevljev, da bi ju pobotal med seboj

Pred dobrim mesecem je v argentinski prestolnici umrl eden največjih tamkajšnjih industrijcev, ki je bil med drugim tudi lastnik velike trgovine z obutvijo. Pred svojo smrtjo je napisal dokaj nenavadno oporoko, ki je dala argentinskim odvjetnikom precej opravka, preden so vso stvar rešili tako, kakor je pokojnik na smrtni postelji želel.

Edina dediča tega argentinskega industrijskega močeta sta bili njegovi dve hčeri. Prva je bila stara 28, druga pa 25 let. Obe sta bili zaposleni v očetovem podjetju, a ob njegovi smrti sta odločno izjavili, da nečeta več delati skupaj pod isto streho, ker da sta preveč različnih značajev. Oče ju je bil že prej večkrat skušal spraviti med seboj, a vsa njegova prizadevanja so bila zaman. Dal je vsaki od njiju posebno vodilno mesto v svoji trgovini s čevlji, a tudi s tem nista bili zadovoljni, čeprav njun posel, ki ga jima je določil oče, ni bil ravno preveč težaven. Da bi rešil to na videz nerešljivo vprašanje spora med svojima hčerkama, je na smrtni postelji lastnoroko napisal oporoko, ki so jo pred nekaj tedni odprli. V njej je določil, naj vsaka od njegovih dveh hčera podeduje po njem 250.000 čevljev, in sicer starejša samih desnih, mlajša pa samih levih čevljev. Hčerki sta bili na ta način slednjič je prisiljeni, da sta začeli druga drugo lepše gledati ter sta se slednjič je odločili, da bosta skupno vodili očetovo trgovino. Samo desnega, ali samo levega novega čevlja namreč nihče ne kupi, pač pa hoče imeti par. Če torej ne bi bilo prišlo med tema nesrečnima hčerkama do sprave, bi morali trgovino enostavno opustiti, ker nobena od njiju ne bi nič prodala in zato tudi zaslužila ne. Pokojni argentinski industrijalec je bil res pravi Salomon.

270 km dolga senca!

Po nekem zanimivem poročilu, ki je prišlo iz Lizbone, je najdaljša senca, ki jo kak predmet vrže jutraj ob sončnem vzhodu ali zvečer ob njegovem zahodu, senca ognjenika Pic de Teyde na otoku Tenerifu. Ta ognjenik je visok 3700 metrov ter vrže na morje 270 kilometrov dolgo senco.

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

»Dobro, kako to misliš?« ga je vprašal oče z zanimanjem. »Da imajo pri vsaki kmetiji tako barakot?«

»Pri vsaki, in tudi najbolj revni. Najprej se utrjujejo v vroči pari, potem pa se polivajo z mrzlo vodo ali pa se valjajo po snegu.«

»Br...« je izustil Andraž ter odskimal za glavo.

»Stori kakor hočeš, mene za kaj takega ne boš navdušil.«

Bodočnost otrok je imel Matevž v mislih, ki je začel čez nekaj dni odkopavati zemljo za podnožje. Tinetu je naročil, naj izbere najbolj smolnate smrekove hlode ter mu dal mere za pod, za stene in ostrešje.

»Gospodar, kaj bomo prav za prav delali?« ga je vprašal Korl, ko je obtevala hlode. Bil je eden tistih Pohorcev, o katerih pravijo, da so počasni in dojemanju.

»Tu se bomo kopali v vroči pari; kaj pa bo ležal sneg naokrog, se bomo valjali po mehki odeji. Potem nas ne bo zeblo, pa boleznim bomo preganjali in rešili bomo kot kuhani raki.«

Matevž je podrobno razlagal namen in pomen novega podjetja.

»Se boste tudi vi tako kopali?«

»Mar misliš, da delam samo za tebe?«

Tine je bil zadovoljen, da je Korl zastavljal vprašanja. Tako je lahko vsem drugim razlagal, kaj je padlo Matevžu v glavo. Nikdo ni bil kaj pridavnavdušen, zanimalo pa jih je le.

»Nič ne glej, Korl; nikomur ne škoduje, če se v soboto, preden vrže s sebo umazano perilo, pošteno umije.«

»Saj se umivamo!« se je branil Korl.

»Seveda se, toda kako! Kar priznaj, da se že od mladeve nisi okopal. No, saj vem: obraz si umivaš in roke.«

»Tako delamo vsi, in nikdo še ni dejal, da bi bilo narobe.«

»Jaz pravim, da je narobe, in da si pametni ljudje vse tisto privoščijo, kar si morejo in kar je za zdravje potrebno.«

V treh dneh je bila baraka končana. Tu so bila nizka vrata, skozi katera si prišel v mračno izbo. Namesto okna so napravili majhno lino z lesenim zapahom. Matevž je zlagal v kotu kamenje ter gradil nizko pečico. Ko je to končal, je postavil ob steni še nekaj polje za sedenje ali ležanje.

V soboto zvečer je prvič zakuril. V peč je naložil smrekove grče, s katerih se je cedila smola. Tako dolgo je kuril, da je bilo kamenje razbojano in da je zavladala v sauni neznosna vročina.

Ko so polena dogorela, in je ostala samo še žerjavica, se v izbi ni več kadilo. Vre vode je postavil na peč in potem je zaprl lino.

Hudo radoveden, kako mu je podjetje uspelo, je prišel s škafom mrzle vode v sauno. Zrak je bil nenavadno lahek, hudo vroč in je dišal bolj po smoli kot po dimu. Pljusnil je vročo vodo po razbeljeni peči; začvrčalo je, v naslednjem hipu pa je napolnil oblak pare ves prostor. Vročina je bila hujša od one v mestni parni kopeli, vendar veliko prijetnejša, ker ni dušila.

Znojnice so se odprle, koža je začela delovati. Matevž je začel na ves glas prepevati. Potil se je, da je bil ves moker, hkrati pa si je želel, da bi ležala zunaj snežna odeja. Zdaj ne bi bilo nič prijetnejšega kakor valjati se po hladilnem, mehkem pršiču. Polival se je z mrzlo vodo ter užival zdaj vročino, zdaj osvežilne curke.

E, to bodo gadjje moji fantiči, in srnice moji deklički, ko se bodo tule utrujalji! Še za brezove metlice bom moral poskrbeti, da se bomo šibali. Tako je mislil ter zdiral po končani kopeli v samih hlačah in cokolah v

Prišla je doba dolgih zimskih večerov. Ljudje na Andraževini so postajali vedno zgovornejši. Jeziki so se jim razvezali, ko so ob večerih ženske lusčile fižol, moški pa so se lotili pletenja košev in jerbasov ter popravljanja starega orodja. Pravili so si povesti o vilah in škrtih, o rojenicah in povodnih možeh, pa o strahovih in zakopanih zakladih. V poznem večeru je bilo Zofijo marsikdaj tako strah, da si za ves svet ne bi upala sama v hrib ali dolino.

Kdaj pa kdaj je tudi mati Andraževa prisleda k poslom in jim kramljala o starih časih. Takole je nekoč pripovedovala:

»Dandanes je življenje lahko, nekdanj pa je bilo trdo, vendar veliko bolj veselo. Moja mati, Bog jim daj dobro, so vstajali ob treh jutraj, ko je bil čas žetve. In dobro še pomnim, ko smo imeli trlice, da so začele tako zgodaj, da smo jim morali s treskami svetiti pri delu. Včasih so začele že ob dveh jutraj. To so bili časi, ko kmet ni trosil denarja po nepotrebnem; vso obleko je pridelal doma, cokle je izdeloval doma, za čevlje pa je naročil mojstra k hiši. Vse, kar so kupovali naši predniki, so bili klobuki za moške, peče za ženske in sol za kuhinjo.«

»Pa tobak,« je dodal Andraž, ki je vlekel pipo.